

Balak

בָּלָק

ראשון

במדבר 22

И видел Балак, сын Циппоров, все,
что сделал Израиль с Эмореями.

2 וַיֵּרָא בָלָק בֶּן־צִפּוֹר אֶת כָּל־אֲשֶׁר־עָשָׂה יִשְׂרָאֵל

וַחֲזָא בָלָק בֶּר צְפוֹר יֵת כָּל דִּי עֲבַד יִשְׂרָאֵל לְאֻמוֹרָאִי

לְאֻמְרִי:

Rashi

וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי. אמר אלו שני מלכים שהיינו בטוחים עליהם לא עמדו בפניהם אנו על אחת כמה וכמה לפיכך ויגר מואב (תנחומא בלק ב):

И весьма убоился Моав народа этого,
потому что он был многочислен, и
стало Моаву страшно сынов
Израилевых.

to be
disgusted
or anxious

3 וַיֵּגֶר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב־הָיָא וַיִּקְץ

מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַדְחִיל מוֹאָבָא מִן קָדָם עָמָא לְחָדָא אַרִי סְגִי הוּא

וַעֲקַת לְמוֹאָבָא מִן קָדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

Rashi

ויגר. לשון מורא כמו (איוב יט, כט) גורו לכם: ויקץ מואב. קצו בחייהם (כמו קצתי בחיי והוא מקרא קצר):

И сказал Моав старейшинам
 Мидианским: теперь объест сборище
 это все, что вокруг нас, как объедает
 вол зелень полевою. Балак же, сын
 Циппоров, был царем Моавитским в
 то время.

וַיֹּאמֶר מוֹאָב לְסִבֵּי מִדְיָן כֹּעֵן יִשְׁיִצּוּן קָהֵלָא יֵת כָּל
 סַחְרֵנָא כָּמָא דְּמַלְחִיף תּוֹרָא יֵת יְרוֹקָא דְּחֻקָּלָא וּבָלָק
 בֶּר צִפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בְּעִידָנָה הָהִיא

4 וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל־זִקְנֵי מִדְיָן עֲתָה יִלְחָכוּ הַקָּהָל
 אֶת־כָּל־סִבֵּיבְתֵינוּ כְּלַחֵךְ הַשּׁוֹר אֵת יִרְק הַשָּׂדֶה properly
 וּבָלָק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בָּעִת הַהִוא:

Rashi

אל זקני מדין. והלא מעולם היו שונאים זה את זה שנאמר (בראשית לו, לה) המכה את מדין בשדה מואב. שבאו מדין על מואב למלחמה. אלא מיראתן של ישראל עשו שלום ביניהם. ומה ראה מואב ליטול עצה ממדין כיון שראו את ישראל נוצחים שלא כמנהג העולם אמרו מנהיגם של אלו במדין נתגדל נשאל מהם מה מדתו אמרו לו אין כחו אלא בפיו אמרו אף אנו נבוא עליהם באדם שכחו בפיו (תנחומא ג):
 כלחוך השור. כל מה שהשור מלחך אין בו סימן ברכה (במדבר רבה. תנחומא ג):
 בעת ההוא. לא היה ראוי למלכות מנסיכי מדין היה וכיון שמת סיחון מנוהו עליהם לצורך שעה:

И послал он послов к Билеаму, сыну
 Беорову, в Петор, который на Реке, в
 землю сынов народа своего, чтобы
 позвать его, и сказать: вот, народ
 вышел из Египта, вот, он покрыл
 лицо земли, и селится против меня.

וַיִּשְׁלַח אֲזַגְדִּין לְוֵת בִּלְעָם בֶּר בְּעוֹר לְפִתּוֹר אֶרֶם דְּעַל
 פֶּרֶת אֶרֶע בְּנֵי עַמִּיָּה לְמִקְרִי לִיָּה לְמִימָר הָא עָמָא
 נִפְק מִמִּצְרַיִם הָא חָפָא יֵת עֵין שְׁמִשָּׂא דְּאַרְעָא וְהוּא
 שְׂרִי מְלַקְבְּלִי

5 וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר פִּתּוֹרָה אֲשֶׁר
 עַל־הַנָּהָר אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹ לְקַרְאֵלּוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עַם יֵצֵא
 מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כָסָה אֶת־עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יָשֵׁב מִמִּלִּי:

Rashi

פתורה. כשולחני הזה שהכל מריצין לו מעות כך כל המלכים מריצין לו אגרותיהם (במד"ר. תנחומא ד) ולפי פשוטו של מקרא כך שם המקום:
 ארץ בני עמו. של בלק (במד"ר. תנחומא ד). משם היה וזה היה מתנבא ואומר לו עתיד אתה למלוך. ואם תאמר מפני מה

השרה הקב"ה שכינתו על גוי רשע כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומר אלו היו לנו נביאים חזרנו למוטב העמיד להם נביאים והם פרצו גדר העולם שבתחלה היו גדורים בעריות וזה נתן להם עצה להפקיר עצמן לזנות (שם א):
לקרא לו. הקריאה שלו היתה ולהנאתו שהיה פוסק לו ממון הרבה (שם ד):
עם יצא ממצרים. ואם תאמר מה מזיקך:
הנה כסה את עין הארץ. סיחון ועוג שהיו שומרים אותנו עמדו עליהם והרגום (שם):
והוא יושב ממלי. חסר כתיב קרובים הם להכריתני כמו (תהלים קיח, י) כי אמילם (תנחומא ד):

И так прийди, прокляни мне народ
этот, ибо он многочисленнее меня,
может быть, буду в силах поразить
его, и прогоню его из земли этой; ибо
знаю, что кого благословляешь, тот
благословен, а кого проклинаешь, тот
проклят.

וּכְעַן אֵיתָא כְּעַן לוֹט לִי יֵת עֲמָא הָדִין אַרִי תְקִיף הוּא
מְנִי מְאִים אֶכּוּל לְאַגְחָא בֵּיהּ קָרֵב וְאַתְרֵכִינִיהּ מִן
אַרְעָא אַרִי יִדְעָנָא יֵת דִּי תִבְרָךְ מִבְּרָךְ וְדִי תִלוֹט לִיט

6 וְעֵתָהּ לְכַהֲנָא אֶרְה־לִּי אֶת־הָעַם הַזֶּה כִּי־עֲצוּם הוּא

to drive out
from a...

מִמֶּנִּי אוֹלִי אוֹכֵל נֶכֶה־בּוֹ וְאַגְרִשְׁנוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי

יִדְעָתִי אֵת אֲשֶׁר־תִּבְרָךְ מִבְּרָךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָר יוֹאֵר:

Rashi

נכה בו. אני ועמי נכה בהם. דבר אחר לשון משנה הוא (ב"מ קה, ב) מנכה לו מן הדמים לחסר מהם מעט (במד"ר. תנחומא
ד):

כי ידעתי וגוי. על ידי מלחמת סיחון שעזרתו להכות את מואב (שם חקת כד):

И пошли старейшины Моавитские и
старейшины Мидианские, и плата за
ворожбу в руке их, и пришли к
Билеаму, и пересказали ему слова
Балака.

וְאֶזְלוּ סִבֵּי מוֹאָב וְסִבֵּי מִדְיָן וְקִסְמִיָּא בִּידֵיהוֹן וְאֵתוּ לְוֹת
בִּלְעָם וּמְלִילוּ עֲמִיהּ פְּתָגְמִי בִּלְק

7 וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וְקִסְמִים בְּיָדָם וַיָּבֹאוּ

a lot

אֶל־בִּלְעָם וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו דְּבָרֵי בִלְק:

Rashi

וקסמים בידם. כל מיני קסמים שלא יאמר אין כלי תשמישי עמי (במד"ר). דבר אחר קסם זה נטלו בידם זקני מדין אמרו אם יבא עמנו בפעם הזאת יש בו ממש ואם ידחנו אין בו תועלת לפיכך כשאמר להם לינו פה הלילה אמרו אין בו תקוה הניחוהו והלכו להם שנאמר וישבו שרי מואב עם בלעם אבל זקני מדין הלכו להם (שם. תנחומא ה):

И сказал он им: ночуйте здесь эту
ночь, и дам вам ответ, как будет
говорить мне Превечный. И остались
вельможи Моавитские у Билеама.

8 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לִינוּ פֹה הַלַּיְלָה וְהָשַׁבְתִּי אֲתֶכֶם דְּבָר
כַּאֲשֶׁר יִדְבֹּר יְהוָה אֵלַי וַיֵּשְׁבוּ שְׂרֵי־מוֹאָב עִם־בָּלָעַם:

וַאֲמַר לְהוֹן בֵּיתוֹ הֶכָּא בְּלִילְיָא וְאַתְּב יִתְכוֹן פִּתְגָמָא
כְּמָא דִּי יִמְלִיל יִי עָמִי וְאוֹרִיכוּ רַבְרָבִי מוֹאָב עִם בָּלָעַם

Rashi

לינו פה הלילה. אין רוח הקודש שורה עליו אלא בלילה וכן לכל נביאי אומות העולם וכן לבן בחלום הלילה שנאמר (בראשית לא, כד) ויבא אלהים אל לבן הארמי בחלום הלילה. כאדם ההולך אצל פלגשו בהחבא (ויק"ר א, יג):
כאשר ידבר ה' אלי. אם ימליכני ללכת עם בני אדם כמותכם אלך עמכם שמא אין כבודו לתתי להלך אלא עם שרים גדולים
מכם:
וישבו. לשון עכבה:

И пришел Бог к Билеаму, и сказал:
кто эти люди у тебя?

9 וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־בָּלָעַם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה
עִמָּךְ:

וְאַתָּא מֵימַר מִן קֳדָם יִי לֹות בָּלָעַם וְאַמַּר מִן גּוֹבְרִיא
הָאֵלִין דְּעָמָךְ

Rashi

מי האנשים האלה עמך. להטעותו בא אמר פעמים שאין הכל גלוי לפניו אין דעתו שוה עליו אף אני אראה עת שאוכל לקלל
ולא יבין (תנחומא ה):

И сказал Билеам Богу: Балак, сын
Циппоров, царь Моавитский,
прислал ко мне:

10 וַיֹּאמֶר בָּלָעַם אֶל־הָאֱלֹהִים בָּלַק בֶּן־צֶפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב
שָׁלַח אֵלַי:

וְאַמַּר בָּלָעַם קֳדָם יִי בָלַק בֶּן צֶפּוֹר מֶלֶכָא דְּמוֹאָב
שָׁלַח לִוְתִּי

Rashi

בלק בן צפור וגו'. אף על פי שאיני חשוב בעיניך חשוב אני בעיני המלכים (שם):

«Вот, народ, вышедший из Египта,
покрыл лице земли; и так иди,
прокляни мне его, может быть, буду в
силах воевать с ним, и прогоню его.»

הָא עָמָא דִּי נִפְק מִמִּצְרַיִם וְחָפָא יָת עֵינֵי שְׂמִשָּׂא
דְּאַרְעָא כְּעֵן אִיתָא לוֹט לִי יִתִּיָּה מָאִים אִיכּוּל לְאַגְחָא
בֵּיהּ קָרֵב וְאַתְרִיכִינִיהּ

11 הִגָּה הָעָם הַיֵּצֵא מִמִּצְרַיִם וַיִּכַּס אֶת־עֵינֵי הָאָרֶץ עָתָה

לָכֵה קָבֵה לִי אֲתוּ אוּלֵי אוּכַל לְהִלָּחֵם בּוֹ
to scoop out

וַיִּגְרֹשְׁתִּיו:

Rashi

קבה לי. זו קשה מארה לי שהוא נוקב ומפרש (במדבר רבה. שם):

וגרשתיו. מן העולם ובלק לא אמר אלא ואגרשנו מן הארץ איני מבקש אלא להסיעם מעלי ובלעם היה שונאם יותר מבלק
(במד"ר. תנחומא ה):

И сказал Бог Билеаму: не ходи с
ними, не проклинай народа этого,
ибо он благословен.

וַיֹּאמֶר יְיָ לְבִלְעָם לֹא תִיזֵל עִמָּהוֹן לֹא תִלוֹט יָת עָמָא
אַרְי בְּרִיךְ הוּא

12 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־בִּלְעָם לֹא תִלְךָ עִמָּהֶם לֹא תֵאָר

אֶת־הָעָם כִּי בְרוּךְ הוּא:

Rashi

לא תלך עמהם. אמר לו אם כן אקללם במקומי אמר לו לא תאור את העם אמר לו אם כן אברכם אמר לו אינם צריכין
לברכתך כי ברוך הוא משל אומרים לצרעה (ס"א לדבורה) לא מדובשיך ולא מעוקציד (במד"ר. תנחומא ו):

שני

И встал Билеам по утру и сказал
вельможам Балаковым: пойдите в
землю вашу, ибо не хочет Превечный
позволить мне идти с вами.

וְקָם בִּלְעָם בַּצֹּפֶרָא וַאֲמַר לְרֹבְרֵי בֶלָק אֵיזִילוּ
לְאַרְעֶכּוֹן אֲרִי לִית רְעוּא קָדָם יי לְמִשְׁבְּקֵי לְמִיזֵל
עֲמֻכּוֹן

13 וַיָּקָם בִּלְעָם בַּצֹּפֶרָא וַיֹּאמֶר אֶל־שָׂרֵי בֶלָק לְכוּ
אֶל־אַרְצְכֶם כִּי מֵאֵן יִהְיֶה לְתַתִּי לְהֵלֶךְ עִמָּכֶם:
to refuse

Rashi

להלך עמכם. אלא עם שרים גדולים מכם למדנו שרוחו גבוה ולא רצה לגלות שהוא ברשותו של מקום אלא בלשון גסות
לפיכך ויוסף עוד בלק:

И встали вельможи Моавитские, и
пришли к Балаку, и сказали: не хочет
Билеам идти с нами.

וְקָמוּ רֹבְרֵי מוֹאָב וְאָתוּ לְבֶלָק וַאֲמָרוּ סָרִיב בִּלְעָם
לְמִיתִי עֲמָנָא

14 וַיָּקוּמוּ שָׂרֵי מוֹאָב וַיָּבֹאוּ אֶל־בֶּלָק וַיֹּאמְרוּ מֵאֵן בִּלְעָם
הֵלֶךְ עִמָּנוּ:

И снова послал Балак вельмож, более
и знатнее тех.

וַאֲוֹסִיף עוֹד בֶּלָק לְמִשְׁלַח רֹבְרֵי סִיאוֹן וַיִּקְרִיזוּ
מֵאֲלִין

15 וַיֹּסֶף עוֹד בֶּלָק שְׁלַח שָׂרִים רַבִּים וְנִכְבְּדִים מֵאֵלֶּה:

И пришли они к Билеаму, и сказали
ему: так сказал Балак, сын Циппоров:
не отрекись прийти ко мне.

וְאָתוּ לְוֹת בִּלְעָם וַאֲמָרוּ לִיה כְּדִנֵּן אָמַר בֶּלָק בֶּר צִפּוֹר
לֹא כַעַן תִּתְמַנֶּע מִלְּמִיתִי לְוֹתִי

16 וַיָּבֹאוּ אֶל־בִּלְעָם וַיֹּאמְרוּ לוֹ כֹּה אָמַר בֶּלָק בֶּן־צִפּוֹר
אֶל־נָא תִמְנָע מִהֵלֶךְ אֵלַי:
to debar from benefit or...

Ибо окажу тебе великие почести, и
все, что ни скажешь мне, сделаю;
прийди же, прокляни мне народ этот.

אֲרִי יִקְרָא אֶיִקְרִינֶךָ לַחֲדָא וְכָל דִּי תִימַר לִי אֶעֱבַד
וְאֵיתָא כְּעֵן לוֹט לִי יַת עֲמָא הָדִין

17 כִּי־כָבֵד אֶכְבְּדְּךָ מְאֹד וְכָל אֲשֶׁר־תֹּאמַר אֵלַי אֶעֱשֶׂה
וְלִכְה־נָּא קָבָה לִי אֶת הָעָם הַזֶּה:
to scoop out

Rashi

כי כבד אכבדך מאד. יותר ממה שהיית נוטל לשעבר (רוצה לומר במלחמת סיחון) אני נותן לך (במדבר רבה. תנחומא ו):

Но Билеам отвечал и сказал слугам
Балаковым: хотя бы Балак давал мне
полный свой дом серебра и золота, не
могу преступить повеление
Превечного, Бога моего, чтобы
сделать чтонибудь малое или
великое.

וְאֶתִּיב בְּלָעָם וְאָמַר לְעַבְדֵי בָלָק אִם יִתֵּן לִי בָלָק מְלֵא
בֵּיתִיהָ כֶּסֶף וְזָהָב לִית לִי רְשׁוֹ לְמַעַבְר עַל גְּזִירַת
מִימְרָא דַּיִי אֱלֹהֵי לְמַעַבְד זַעֲרָתָא אוֹ רַבְתָּא

18 וַיַּעַן בְּלָעָם וַיֹּאמֶר אֶל־עַבְדֵי בָלָק אִם־יִתְּנוּ־לִי בָלָק מְלֵא
בֵּיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוֹכַל לַעֲבֹר אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהֵי
לַעֲשׂוֹת קִטְנָה אוֹ גְדוֹלָה:

Rashi

מלא ביתו כסף וזהב. למדנו שנפשו רחבה ומחמד ממון אחרים אמר ראוי לו ליתן לי כל כסף וזהב שלו שהרי צריך לשכור
חיילות רבות ספק נוצח ספק אינו נוצח ואני ודאי נוצח (שם):
לא אוכל לעבור. על כרחו גלה שהוא ברשות אחרים ונתנבא כאן שאינו יכול לבטל הברכות שנתברכו האבות מפי השכינה
(שם):

И так, останьтесь здесь и вы эту ночь,
и я узнаю, что́ будет Превечный снова
говорить со мною.

וּכְעֵן אוֹרִיכוּ כְּעֵן הָכָא אַף אַתּוֹן בְּלִילְיָא וְאַדַּע מָה
יוֹסֵף יִי לְמַלְלָא עָמִי

19 וַעֲתָה שְׁבוּ נָא בְּזֶה גַם־אַתֶּם הַלַּיְלָה וְאַדְעָה מֶה־יִּסְף
יְהוָה דִּבֵּר עָמִי:

Rashi

גם אתם. פיו הכשילו גם אתם סופכם לילך בפחי נפש כראשונים (שם):
מה יסף. לא ישנה דבריו מברכה לקללה הלואי שלא יוסיף לברך כאן נתנבא שעתיד להוסיף להם ברכות על ידו (שם):

И пришел Бог к Билеаму ночью, и
сказал ему: если звать тебя пришли
эти люди, встань, иди с ними; но
только то, что Я буду говорить тебе,
должен ты делать.

וַאֲתָא מִימָר מִן קָדָם יְיָ לְבָלָעַם בְּלִילִיָּא וַאֲמַר לִיה אִם
לְמַקְרִי לָךְ אָתוּ גְבִרְיָא קוּם אִיזִיל עֲמָהוֹן וּבְרָם יִתְּ
פְתִגְמָא דִּי אֲמַלִּיל עִמָּךְ יְתִיָּה תַעֲבִיד

20 וַיָּבֹא אֱלֹהִים | אֶל-בָּלָעַם לַיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ אִם-לִקְרָא

לָךְ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוּם לָךְ אֲתָם וְאִךְ אֶת-הַדָּבָר

אֲשֶׁר-אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ אֹתוֹ תַעֲשֶׂה:

Rashi

אם לקרא לך. אם הקריאה שלך וסבור אתה ליטול עליה שכר קום לך אתם:
ואך. על כרחך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה ואף על פי כן וילך בלעם אמר שמא אפתנו ויתרצה:

שלישי

И встал Билеам утром, и оседлал
ослицу свою, и пошел с вельможами
Моавитскими.

וְקָם בָּלָעַם בְּצִפְרָא וְזָרִיז יִתְּ אֶתְנִיָּה וְאִזֵּל עִם רִבְרִבִּי
מוֹאָב

וְיָקָם בָּלָעַם בְּפִקָּר וַיַּחְבֹּשׁ אֶת-אֶתְנֹו וַיֵּלֶךְ ^{a female donkey} ^{to wrap firmly} 21

עִם-שָׂרֵי מוֹאָב:

Rashi

ויחבש את אתנו. מכאן שהשנאה מקלקלת את השורה שחבש הוא בעצמו. אמר הקב"ה רשע כבר קדמך אברהם אביהם
שנאמר (בראשית כב, ג) וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו (תנחומא ח):
עם שרי מואב. לבו כלבם שוה (במדבר רבה. שם):

И воспламенился гнев Бога за то, что он пошел, и стал ангел Превечного на пути, чтобы воспрепятствовать ему, а он ехал на ослице своей, и два отрока его с ним.

וַתִּקַּף רָגְזָא דִּי אַרִי אֲזִיל הוּא וְאַתְעַמַּד מִלְּאָכָא דִּי
בְּאוֹרְחָא לְשֹׁטֶן לָהּ וְהוּא רֹכֵב עַל אֶתְנִיָּה וּתְרִין
עוֹלִימוֹהִי עִמָּהּ

Rashi

כי הולך הוא. ראה שהדבר רע בעיני המקום ונתאוה לילך:
לשטן לו. מלאך של רחמים היה והיה רוצה למנעו מלחטוא שלא יחטא ויאבד (במד"ר. תנחומא ח):
ושני נערי עמו. מכאן לאדם חשוב היוצא לדרך יוליך עמו שני אנשים לשמשו וחוזרים ומשמים זה את זה (שם):

Когда ослица увидела ангела Превечного, стоящего на пути, и меч его, обнаженный, в руке его, то сворнула ослица с дороги, и пошла на поле; и Билеам стал бить ослицу, чтобы поворотить ее на дорогу.

וְחִזַּת אֶתְנָא יַת מִלְּאָכָא דִּי מַעַמַּד בְּאוֹרְחָא וְחִרְבִּיָּה
שְׁלִיפָא בִידֵיהּ וְסִטַּת אֶתְנָא מִן אוֹרְחָא וְאַזְלַת בְּחֻקְלָא
וּמַחָא בְּלַעַם יַת אֶתְנָא לְאַסְטִיּוּתָהּ לְאוֹרְחָא

Rashi

ותרא האתון. והוא לא ראה שנתן הקב"ה רשות לבהמה לראות יותר מן האדם שמתוך שיש בו דעת תטרף דעתו כשיראה
מזיקין (מדרש אגדה):

וחרבו שלופה בידו. אמר רשע זה הניח כלי אומנותו שכלי זיגן של אומות העולם בחרב והוא בא עליהם בפיו שהיא אומנות
שלהם אף אני אתפוש את שלו ואבוא עליו באומנותו (תנחומא ח) וכן היה סופו (במדבר לא, ח) ואת בלעם בן בעור הרגו
בחרב:

22 וַיַּחֲרִיבֵהּ אֱלֹהִים כִּי־הוֹלִךְ הוּא וַיִּתֵּן^{to place} מִלְּאָךְ יְהוָה
בְּדֶרֶךְ לְשֹׁטֶן לוֹ וְהוּא רֹכֵב עַל־אֲתָנּוֹ וּשְׁנֵי נְעָרָיו עִמּוֹ:

23 וַתֵּרָא הָאֲתָנּוֹן אֶת־מִלְּאָךְ יְהוָה נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וְחִרְבּוֹ

שְׁלִיפָהּ^{to pull out} בִּידּוֹ וַתִּטְּ הָאֲתָנּוֹן מִן־הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בַּשָּׂדֶה וַיַּח
בְּלַעַם אֶת־הָאֲתָנּוֹן לְהַטִּתָּהּ הַדֶּרֶךְ:

Тогда ангел Превечного стал на
тропинке между виноградниками:
забор с одной, и забор с другой
стороны.

וְקָם מִלְאָכָא דִּי בְּשָׁבִיל כְּרָמִיא אֲתָרָא דְגִדִּירָא מְכָא
וְגִדִּירָא מְכָא

24 וַיַּעֲמֵל מִלְאָךְ יְהוָה בְּמִשְׁעוֹל ^{path} הַכְּרָמִים גֹּדֶר מִזָּה וְגֹדֶר

מִזָּה:

Rashi

במשעול. כתרגומו בשביל. וכן (מ"א כ, י) אם ישפוק עפר שומרון לשעלים. עפר הנדבק בכפות הרגלים בהלוכן וכן (ישעיה מ, יב) מי מדד בשעלו מים. ברגליו ובהלוכו:
גדר מזה וגדר מזה. סתם גדר של אבנים הוא:

И увидела ослица ангела Превечного,
и прижалась к стене, и прижала ногу
Билеама к стене; и он снова стал бить
ее.

וַחֲזוּת אֲתָנָא ית מִלְאָכָא דִּי וְאִדְחִיקַת לְכַתְלָא וְדִחִיקַת
ית רגְלָא דְבִלְעָם לְכַתְלָא וְאוֹסִיף לְמַמְחָה

25 וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת־מִלְאָךְ יְהוָה וַתִּלְחֹץ אֶל־הַקִּיר וַתִּלְחֹץ

אֶת־רַגְלָהּ בִּלְעָם אֶל־הַקִּיר וַיֹּסֶף לְהַכֹּתָהּ:

Rashi

ותלחץ. היא עצמה:
ותלחץ. את אחרים את רגל בלעם:

Но ангел Превечного пошел далее, и
стал на тесном месте, где не было
дороги, чтобы своротить направо или
налево.

וְאוֹסִיף מִלְאָכָא דִּי לְמַעְבָּר וְקָם בְּאַתֵּר עָק דִּי לִית
אַרְח לְמַסְטִי לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא

26 וַיֹּסֶף מִלְאָךְ־יְהוָה עֲבוּר וַיַּעֲמֵל בְּמָקוֹם צָר אֲשֶׁר

אֵין־דֶּרֶךְ לְנִטּוֹת יָמִין וּשְׂמָאל ^{left} :

Rashi

ויסף מלאך ה' עבור. לעבור עוד לפניו להלן להיות לפניו במקום אחר כמו (בראשית לג, ג) והוא עבר לפניו. ומדרש אגדה יש בתנחומא (ח) מה ראה לעמוד בשלשה מקומות סימני אבות הראהו:

Когда ослица увидела ангела
Превечного, то легла под Билеамом;
и воспламенился гнев Билеама, и стал
он бить ослицу палкою.

וַחֲזוּת אֶתְנָא ית מְלָאכָא דִּי וּרְבַעַת תַּחוּת בִּלְעָם וּתְקִיף
רוּגְזָא דְבִלְעָם וּמָחָא ית אֶתְנָא בְּחֻטְרָא

Тогда Превечный открыл уста
ослицы, и сказала она Билеаму: что
сделала я тебе, что ты бил меня уже
три раза.

וּפִתַּח יי ית פּוּמָא דְאֶתְנָא וְאָמְרַת לְבִלְעָם מָה עָבַדְתִּי
לָךְ אֲרִי מְחִיתָנִי דְנָן תֵּלַת זְמָנִין

Rashi

זה שלש רגלים. רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה (תנחומא ט):

И сказал Билеам ослице: за то, что ты
издеваешься надо мною; если бы у
меня в руке был меч, то я убил бы
тебя.

וְאָמַר בִּלְעָם לְאֶתְנָא אֲרִי חִיִּיכָת בִּי אֱלוּפוֹן אִית חֲרָבָא
בִּידֵי אֲרִי כְעֹן קִטְלָתִיךְ

Rashi

התעללת. כתרגומו לשון גנאי ובזיון:

לו יש חרב בידו. גנות גדולה היה לו דבר זה בעיני השרים זה הולך להרוג אומה שלמה בפיו ולא נתון זו צריך לכלי זין (שם):

27 וַתֵּרָא הָאֵתוֹן אֶת־מְלָאךְ יְהוָה וַתִּרְבֹּץ ^{to crouch} תַּחַת בִּלְעָם
וַיַּחַר־אַף בִּלְעָם וַיִּף אֶת־הָאֵתוֹן בַּמֶּקֶל:

28 וַיִּפְתַּח יְהוָה אֶת־פִּי הָאֵתוֹן וַתֹּאמֶר לְבִלְעָם מָה־עָשִׂיתִי
לָךְ כִּי הִפִּיתָנִי זֶה שְׁלֹשׁ רַגְלִים:

29 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְאֵתוֹן כִּי הִתְעַלְלָת בִּי ^{if only} לֹ
^{to effect thoroughly} יִשְׁחָרֵב בְּיָדִי כִּי עָתָה הִרְגָתִיךְ:

И сказала ослица Билеаму: не я ли
ослица твоя, на которой ты ездил
искони до сего дня? имела ли я
привычку так поступать с тобою? И
он сказал: нет.

וַאֲמַרְתָּ אֲתָנָא לְבִלְעָם הֲלֹא אָנָּא אֲתָנָךְ דְּרִכְבָּתְךָ עָלַי
מִדְּאִיתָךְ עַד יוֹמָא הַדִּין הַמִּילָךְ אֵלֶּפְנָא לְמַעַבְדָּךְ
כְּדִין וַאֲמַר לֹא

30 וַתֹּאמֶר הָאֲתָנוֹן אֶל־בִּלְעָם הֲלוֹא אֲנֹכִי אֲתָנְךָ

to be
familiar
with

אֲשֶׁר־רִכַּבְתָּ עָלַי מִעוֹדְךָ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה הֲהִסְכֵּן

הִסְכֵּנִי לַעֲשׂוֹת לְךָ כֹּה וַיֹּאמֶר לֹא:

Rashi

ההסכן הסכנתי. כתרגומו וכן (איוב כב, ב) הלאל יסכן גבר. ורבותינו דרשו מקרא זה בגמרא אמרו ליה מאי טעמא לא רכבת
אסוסיא אמר להון ברטיבא שדאי ליה כו' כדאיתא במסכת עבודה זרה (ד, ב):

И открыл Превечный глаза Билеаму,
и увидел он ангела Превечного,
стоящего на дороге, и меч его,
обнаженный, в руке его, и
преклонился, и поклонился пред
лицом его.

וַגָּלָא יִי ית עֵינֵי בִלְעָם וַחֲזָא ית מַלְאָכָא דִּי מַעַתָּד
בְּאַרְחָא וַחֲרַבִּיהָ שְׁלִיפָא בִידֵיהָ וַכְּרַע וּסְגִיד לְאַפּוּהֵי

31 וַיִּגַּל יְהוָה אֶת־עֵינָיו בִּלְעָם וַיֵּרָא אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה נֹצֵב

to shrivel
up

בְּדֶרֶךְ וַחֲרָבוֹ שְׁלֵפָה בְּיָדוֹ וַיִּקַּד וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפּוּיוֹ:

И сказал ему ангел Превечного: за
что ты бил ослицу твою уже три раза?
ведь я вышел, чтобы
воспрепятствовать, ибо путь твой
опрометчив предо мною.

וַאֲמַר לִיה מַלְאָכָא דִּי עַל מָה מְחִיתָא ית אֲתָנָךְ דִּנּוֹ
תַּלְתָּ זְמָנִין הָא אָנָּא נִפְקִית לְמַשְׁטָן אַרִי גְלִי קְדָמִי
דַּאת רַעִי לְמִיזַל בְּאוֹרְחָא לְקַבְּלִי

32 וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַלְאָךְ יְהוָה עַל־מָה הִכִּיתָ אֶת־אֲתָנְךָ זֶה

to
precipitate
or hurl...

שְׁלוֹשׁ רַגְלִים הִנֵּה אֲנֹכִי יֹצְאָתִי לְשָׁטוֹן כִּי־ יִרְט

הַדֶּרֶךְ לְנִגְדִי:

Rashi

כי ירט הדרך לנגדי. רבותינו חכמי המשנה דרשוהו (שבת קה, א) נוטריקון יראה ראתה נטתה בשביל שהדרך לנגדי כלומר
לקנאתי ולהקניטני. ולפי משמעו כי חרד הדרך לנגדי לשון רטט כי ראיתי בעל הדרך שחרד ומהר הדרך שהוא לכעסי

ולהמרותי ומקרא קצר הוא כמו (ש"ב יג, לט) ותכל דוד לישנא אחרינא ירט לשון רצון וכן (איוב טז, יא) ועל ידי רשעים ירטני מפייס ומנחם אותי על ידי רשעים שאינן אלא מקניטים:

Тогда ослица увидела меня, и
своротила от меня уже три раза; если
бы она не своротила от меня, то я и
убил бы тебя, а ее оставил бы живою.

וְחִזְתָּנִי אֶתְנָא וְסִטַּת מִן קִדְמִי דְנָן תִּלֵּת זְמָנִין אֵילּוּפּוֹן
לֹא סִטַּת מִן קִדְמִי אֲרִי כַעַן אִף יִתְדִי קְטָלִית וְיִתְה
קִיִּימִית

33 וְתִרְאֵנִי הָאֵתוֹן וְתִטֵּ לְפָנַי זֶה שְׁלֹשׁ רִגְלִים אוֹלִי נִטְתָּה

מִפְנֵי כִי עָתָה גַם־אֶתְכָּה הָרִגְתִּי וְאוֹתָהּ הִחַיִּיתִי:

Rashi

אולי נטתה. כמו לולא פעמים שאולי משמש בלשון לולא:

גם אתכה הרגתי. הרי זה מקרא מסורס והוא כמו גם הרגתי אותך כלומר לא העכבה בלבד קראתיך על ידי כי גם ההריגה:
ואותה החייתי. ועתה מפני שדברה והוכיחתך ולא יכולת לעמוד בתוכחה כמו שכתוב ויאמר לא. הרגתיה שלא יאמרו זו היא
שסלקה את בלעם בתוכחתה ולא יכול להשיב שחס המקום על כבוד הבריות וכן (ויקרא כ, טו) ואת הבהמה תהרגו וכן (שם
טז) והרגת את האשה ואת הבהמה (במ"ר):

И сказал Билеам ангелу Превечного:
согрешил я, ибо я не знал, что ты
стоишь против меня на дороге;
теперь же, если это негодно в глазах
твоих, то возвращусь.

וְאָמַר בִּלְעָם לְמַלְאָכָא דִּי חֲבִית אֲרִי לֹא יָדַעִית אֲרִי
אֶת מַעֲתַד לְקִדְמוֹתִי בְּאַרְחָא וְכַעַן אִם בֵּישׁ בְּעֵינֶיךָ
אֵיתוּב לִי

34 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־מַלְאָךְ יְהוָה חָטָאתִי כִּי לֹא יָדַעְתִּי כִּי

אַתָּה נֹצֵב לְקִרְאָתִי בַדֶּרֶךְ וְעַתָּה אֲסַרְעָ בְּעֵינֶיךָ

אֲשׁוּבָה לִי:

Rashi

כי לא ידעתי. גם זה גנותו ועל כרחו הודה שהוא היה משתבח שיודע דעת עליון ופיו העיד לא ידעתי (תנחומא י'):
אם רע בעיניך אשובה לי. להתירס נגד המקום היא תשובה זו. אמר לו הוא בעצמו צוני ללכת ואתה מלאך מבטל את דבריו
למוד הוא בכך שאומר דבר ומלאך מחזירו אמר לאברהם (בראשית כב, ב) קח נא את בנך וגו' ועל ידי מלאך בטל את דברו
אף אני אם רע בעיניך צריך אני לשוב (תנחומא י'):

И сказал ангел Превечного Билеаму:
пойди с этими людьми, но только то,
что я тебе говорить буду, должен ты
говорить. И пошел Билеам с
вельможами Балаковыми.

וַאֲמַר מֶלֶאכָא דִּי לְבָלַעַם אֵיזִיל עִם גּוֹבְרִיא וּלְחֹד ית
פְּתָגְמָא דִּי אֲמַלִּיל עִמָּךְ יְתִיָּה תְּמַלִּיל וְאַזַּל בְּלַעַם עִם
רַבְרָבֵי בָלַק

35 וַיֹּאמֶר מֶלֶאךָ יְהוָה אֶל-בְּלַעַם לֵךְ עִם-הָאֲנָשִׁים וְאַפֹּס
אֶת-הַדָּבָר אֲשֶׁר-אָדַבֵּר אֵלֶיךָ אַתָּה תְּדַבֵּר וַיֵּלֶךְ בְּלַעַם
עִם-שָׂרֵי בָלַק:

Rashi

לך עם האנשים. בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו (במ"ר. מכות י, ב):
ואפס. על כרחך את הדבר אשר אדבר וגו':
לך עם האנשים. כי חלקך עמהם וסופך להאבד מן העולם:
עם שרי בלק. שמח לקללם כמותם (שם):

Когда Балак услышал, что Билеам
приходит, то вышел на встречу ему в
Ир-Моав, что на границе при Арноне,
который на краю области.

וַיִּשְׁמַע בָּלַק אֲרִי אֶתָּא בְּלַעַם וּנְפַק לְקִדְמוּתָהּ לְקִרְתָּא
דְּמוֹאָב דִּי עַל תְּחוּם אֲרִנוֹן דִּי בְּסִטְרָא תְּחוּמָא

36 וַיִּשְׁמַע בָּלַק כִּי בָּא בְּלַעַם וַיֵּצֵא לְקִרְאָתוֹ אֶל-עִיר
מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-גְּבוּל אֲרִנוֹן אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַגְּבוּל:

Rashi

וישמע בלק. שלח שלוחים לבשרו (שם):
אל עיר מואב. אל מטרפולין שלו עיר החשובה שלו לומר ראה מה אלו מבקשים לעקור (במד"ר. שם):

И сказал Балак Билеаму: не посылал
ли я к тебе звать тебя? для чего не
шел ты ко мне? ужели действительно
не сумею оказать тебе почести?

וַאֲמַר בָּלַק לְבָלַעַם הֲלֹא מְשַׁלַּח שְׁלִחִית לְוֹתָךְ לְמַקְרִי
לָךְ לְמָא לָא אֲתִיתָא לְוֹתִי הַבְּקוּשְׁטָא הַזֶּה אֲמַר לִית
אֲנָא יָכִיל לְיִקְרוּתָךְ

37 וַיֹּאמֶר בָּלַק אֶל-בְּלַעַם הֲלֹא שְׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ
לְקִרְאָתְךָ לָמָּה לֹא-הִלַּכְתָּ אֵלַי הֲאִמְנָם לֹא אוֹכַל
כַּבְּדָךְ:

in deed

האמנם לא אוכל כבודך. נתנבא שסופו לצאת מעמו בקלון (שם):

И сказал Билеам Балаку: вот я и
пришел к тебе; могу ли я говорить
чтонибудь? То, что вложит Бог в уста
мои, должен я говорить.

38 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בָּלָק הִנֵּה-בָאתִי אֵלֶיךָ עֲתָה הִיכֹל

אוֹכֵל דְּבַר מְאוֹמָה הַדֹּבֵר אֲשֶׁר יִשְׁמַע אֱלֹהִים בְּפִי אֲתוֹ

אֲדַבֵּר:

וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלָק הֵא אֲתִיתִי לְוֶתֶךָ כְּעֵן הַמִּיכָל
יִכְלָנָא לְמַלְלָא מִדְעָם פִּתְגָמָא דִּי יִשְׁוִי יְיָ בְּפִי יִתִּיה
אֲמַלִּיל

רביעי

И пошел Билеам с Балаком, и
пришли они в Кириат-Хуцот.

39 וַיֵּלֶךְ בִּלְעָם עִם-בָּלָק וַיָּבֹאוּ קִרְיַת חֻצוֹת:

וַאֲזַל בִּלְעָם עִם בָּלָק וְאֲתוֹ לְקִרְיַת מְחוֹזוֹהִי

קריית חצות. עיר מלאה שווקים אנשים ונשים וטף בחוצותיה לומר ראה ורחם שלא יעקרו אלו:

И зарезал Балак крупного и мелкого
скота, и разослал Билеаму и
вельможам, которые были с ним.

40 וַיִּזְבַּח בָּלָק בָּקָר וְצֹאן וַיִּשְׁלַח לְבִלְעָם וּלְשָׂרָיו אֲשֶׁר

אֲתוֹ:

וַנִּכְּסִי בָלָק תּוֹרִין וְצֹאן וַיִּשְׁלַח לְבִלְעָם וּלְרַבְרַבֵּיָא דִּי
עַמִּיה

בקר וצאן. דבר מועט בקר אחד וצאן אחד בלבד (במד"ר):

И было, по утру, взял Балак Билеама
и возвел его на высоты Вааловы, и
увидел он оттуда часть народа.

וַהֲוֶה בַצִּפּוֹרָא וּדְבַר בָּלָק יַת בִּלְעָם וְאַסְקִיָּה לְרִמָּת
דְּחַלְתִּיָּה וַחֲזָא מִתַּמָּן קֶצֶת מִן עַמָּא

41 וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיִּקַּח בָּלָק אֶת־בִּלְעָם וַיַּעֲלֵהוּ בְּמֹת בָּעַל

וַיֵּרָא מִשָּׁם קֶצֶה הָעָם:

Rashi

במות בעל. כתרגומו לרמת דחלתיה שם עבודת אלילים:

במדבר 23

И сказал Билеам Балаку: построй мне
здесь семь жертвенников, и приготовь
мне здесь семь тельцов и семь
баранов.

וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלָק בְּנֵה לִי הֵכָא שִׁבְעָא מִדְּבָחִין
וְאַתְקִין לִי הֵכָא שִׁבְעָא תּוֹרִין וְשִׁבְעָא דְכָרִין

И сделал Балак, как говорил Билеам;
и вознесли Балак и Билеам по тельцу
и по барану на каждом жертвеннике.

וַעֲבַד בָּלָק כְּמָא דִּי מִלִּיל בִּלְעָם וְאַסִּיק בָּלָק וּבִלְעָם
תּוֹר וּדְכָר עַל כָּל מִדְּבָחָא

1 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־בָּלָק בְּנֵה־לִי בָזָה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת

וְהִכֵּן לִי בָזָה שִׁבְעָה פָּרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים:

2 וַיַּעַשׂ בָּלָק כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר בִּלְעָם וַיַּעַל בָּלָק וּבִלְעָם פָּר

וְאֵיל בְּמִזְבֵּחַ:

И сказал Билеам Балаку: стань у
всесожжения твоего, а я пойду; может
быть, встретится мне Превечный, и
что Он откроет мне, я объявлю тебе.
И пошел в уединенное место.

3 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבָלָק הֲתִצֵּב ^{to place} עַל-עֹלְתֶךָ וְאֵלֶּכָּה אוֹלִי
יִקְרָה ^{to light upon} יְהוָה לְקִרְאָתִי וּדְבַר מַה־יֵּרָאֵנִי וְהִגִּדְתִּי לָךְ
וַיֵּלֶךְ ^{bare hill} שָׁפִי :

וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלָק אֶתְעַמֵּד עַל עֹלְתֶךָ וְאֵיִהָ מָאִים
יַעֲרַע מִימַר מִן קָדָם יִי לְקַדְמוֹתַי וּפְתֻגָּמָא דִּיחֻזְנִי
וְאֶחָדִי לָךְ וְאֶזֶל יְחִידִי

Rashi

אולי יקרה ה' לקראתי. אינו רגיל לדבר עמי ביום:

וילך שפי. כתרגומו יחידי לשון שופי ושקט שאין עמו אלא שתיקה:

И встретился Бог Билеаму, и он
сказал Ему: семь жертвенников
соорудил я, и вознес по тельцу и по
барану на каждом жертвеннике.

4 וַיִּקְרַ אֱלֹהִים אֶל־בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶת־שִׁבְעַת
הַמִּזְבְּחוֹת עֲרֹכְתִי וְאָעַל פָּר וְאֵיל בַּמִּזְבֵּחַ:

וַעֲרַע מִימַר מִן קָדָם יִי לֹות בִּלְעָם וְאֶמַר לִיה יֵת
שִׁבְעָא מִדְּבָחִין סְדָרִית וְאַסְקִית תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל
מִדְּבָחָא

Rashi

ויקר. לשון עראי לשון גנאי לשון טומאת קרי כלומר בקושי ובבזיון ולא היה נגלה עליו ביום אלא בשביל להראות חבתן של ישראל (ב"ר נב, ב):

את שבעת המזבחות. שבעה מזבחות ערכתי אין כתיב כאן אלא את שבעת המזבחות אמר לפניו אבותיהם של אלו בנו לפניך שבעה מזבחות ואני ערכתי כנגד כולן אברהם בנה ארבעה (בראשית יב, ז) ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו (שם ח) ויעתק משם ההרה וגו' (שם יג, יח) ויאהל אברם וגו' ואחד בהר המוריה (שם כב, ט). ויצחק בנה אחד (שם כו, כה) ויבן שם מזבח וגו' ויכרו שם עבדי יצחק באר. ויעקב בנה שתיים אחד בשכם (שם לג, כ) ואחד בבית אל (שם לה, ז):
ואעל פר ואיל במזבח. ואברהם לא העלה אלא איל אחד:

И вложил Превечный слово в уста
Билеама, и сказал: возвратись к
Балаку и говори так.

וַיֹּשִׁי יְיָ פִתְגָמָא בְּפוּמָא דְּבִלְעָם וַאֲמַר תּוֹב לְוֹת בְּלָק
וּכְדִין תְּמַלִּיל

И он возвратился к нему, и вот, он
стоит у всесожжения своего, он и все
вельможи Моавитские.

וְתַב לְוֹתִיָּה וְהָא מַעֲתֵד עַל עֲלִיתָיָה הוּא וְכָל רַבְרָבֵי
מוֹאָב

И произнес он притчу свою, и сказал:
из Арама приводит меня Балак, царь
Моавитский, от гор востока: «прийди,
прокляни мне Иакова; прийди,
возбуди гнев на Израиля».

וַנִּטֵּל מִתְלִיָּה וַאֲמַר מִן אֲרָם דְּבִרְנִי בְּלָק מְלָכָא דְּמוֹאָב
מִטּוּרֵי מְדִנְחָא אִיתָא לוֹט לִי יַעֲקֹב וְאִיתָא תְּרִידָא לִי
יִשְׂרָאֵל

5 וַיֵּשֶׁם יְהוָה דְּבַר בְּפִי בִלְעָם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל־בְּלָק וְכֹה
תְּדַבֵּר:

6 וַיָּשָׁב אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל־עֲלֹתָו הוּא וְכָל־שָׂרָיו מוֹאָב:

7 וַיֵּשֶׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר מִן־אֲרָם יִנְחֵנִי בְּלָק
מִלְּךְ־מוֹאָב מִהַר־רִי אֲקֻדֵּם לְכֹה אֲרָה־לִּי יַעֲקֹב וְלֹכָה
זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל:

Rashi

ארה לי יעקב ולכה זעמה ישראל. בשני שמותיהם אמר לו לקללם שמא אחד מהם אינו מובהק:

Как мне проклясть, кого не
проклинаят Бог? Как мне возбудить
гнев, на кого Превечный не
гневаётся?

מָה אֶלּוּטִיָּה דְּלֹא לְטִיָּה אֵל וּמָה אֲתַרְכִּיָּה דְּלֹא
תַרְכִּיָּה יְיָ

8 מָה אֶקֶב לֹא קֵבָה לֹא אֶקָּב לֹא אֶזְעֵם לֹא זַעֵם
יְהוָה:

Rashi

מה אקב לא קבה אל. כשהיו ראויים להתקלל לא נתקללו כשהזכיר אביהם את עונם כי באפם הרגו איש. לא קלל אלא אפם
שנאמר (בראשית מט, ז) ארור אפם (במ"ר. תנחומא ויחי י) כשנכנס אביהם במרמה אצל אביו היה ראוי להתקלל מה נאמר

שם (בראשית כז, לג) גם ברוך יהיה. במברכים נאמר (דברים כז, יב) אלה יעמדו לברך את העם. במקללים לא נאמר ואלה יעמדו לקלל את העם אלא על הקללה לא רצה להזכיר עליהם שם קללה (תנחומא בלק יב):
לא זעם ה'. אני אין כחי אלא שאני יודע לכוון השעה שהקב"ה כועס בה והוא לא כעס כל הימים הללו שבאתי אליך וזהו שנאמר (מיכה ו, ה) עמי זכר נא מה יעץ וגו' ומה ענה אותו בלעם וגו' למען דעת צדקות ה' (ברכות ז, א. סנהדרין קד, ב):

Да, с вершины утесов вижу его, и с холмов зрю его: вот народ, отдельно живет он, и между народами не числится.

9 כִּי־מֵרָאשׁ צָרִים אֲרָאֲנוּ וּמִגְבָּעוֹת אֲשׁוּרָנוּ הֵן־עָמְ

separate
לְבַדָּד יֵשְׁכֹן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב:

אֲרֵי מֵרִישׁ טוֹרֵי אֶרֶץ חֲזִיתֶיהָ וּמִרְמָתָא סְכִיתֶיהָ הָא עָמָא
בְּלִחְוִדִּיהוֹן עֲתִידִין דִּיחֲסוֹנוֹן עֲלֵמָא וּבְעֲמֻמָּא לֹא יִתְדָנוּן
גְּמִירָא

Rashi

כי מראש צרים אראנו. אני מסתכל בראשיתם ובתחלת שרשיהם ואני רואה אותם מיוסדים וחזקים כצורים וגבעות הללו על ידי אבות ואמהות (תנחומא יב):
הן עם לבדד ישכון. הוא אשר זכו לו אבותיו לשכון בדד כתרגומו:
ובגוים לא יתחשב. כתרגומו לא יהיו נעשין כלה עם שאר האומות עובדי גילולים שנאמר (ירמיה ל, יא) כי אעשה כלה בכל הגוים וגו' אינן נמנין עם השאר. דבר אחר כשהן שמחין אין אומה שמחה עמהם שנאמר (דברים לב, יב) ה' בדד ינחנו (תנחומא יב). וכשהאומות עובדי גילולים בטובה הם אוכלין עם כל אחד ואחד ואין עולה להם מן החשבון וזהו ובגוים לא יתחשב:

Кто исчислит пыль Иакова, и сочтет четвертую часть Израиля? Да умрет душа моя смертию праведников, и такова да будет кончина моя.

10 מִי מִנֵּה עֹפֶר יַעֲקֹב וּמִסֶּפֶר אֶת־רִבְעֵי יִשְׂרָאֵל

תָּמֹת נַפְשִׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתִהְיֶי אַחֲרֵיתִי כָמֹהוּ:

מִן יִכּוֹל לְמַמְנֵי דַעֲדָקִיא דְּבֵית יַעֲקֹב דְּאָמִיר עֲלִיהוֹן
יִסְגּוֹן כְּעַפְרָא דְּאַרְעָא אוּ חֲדָא מֵאַרְבַּע מִשְׁרֵיתָא
דִּישְׂרָאֵל תָּמוֹת נַפְשִׁי מוֹתָא דְּקִשְׁיטוּהִי וְתִהְיֶי סוֹפִי
כְּוִתְהוֹן

Rashi

מי מנה עפר יעקב וגו'. כתרגומו דעדקיא דבית יעקב וכו' מארבע משריתא ארבע דגלים. דבר אחר עפר יעקב אין חשבון במצות שהם מקיימין בעפר (דברים כב, י) לא תחרוש בשור ובחמור (ויקרא יט, יט) לא תזרע כלאים. אפר פרה ועפר סוטה

וכיוצא בהם (תנחומא יב):

ומספר את רבע ישראל. רביעותיהן. זרע היוצא מן התשמיש שלהם:

תמת נפשי מות ישרים. שבהם:

И сказал Балак Билеаму: что ты
делаешь со мною? Я взял тебя, чтобы
проклясть врагов моих, а ты, вот,
благословляешь!

11 וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם מָה עָשִׂיתָ לִּי לְקֹב אֹיְבֵי

לְקַחְתִּידָּ וְהִנֵּה בִּרְכָתָ בְּרָךְ:

וַיֹּאמֶר בָּלָק לְבִלְעָם מָה עֲבַדְתָּא לִּי לְמִילַט סִנְאִי
דְּבִרְתִּידָּ וְהֵא בִּרְכָא מְבִרְכַת לְהוֹן

И отвечал он, и сказал: не то-ли, что
влагает Превечный в уста мои, обязан
я говорить?

12 וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר יְשִׁים יְהוָה בְּפִי אֲתוּ אֲשַׁמֵּר

לְדַבֵּר:

וְאֶתִּיב וַיֹּאמֶר הֲלֹא יֵת דִּי יִשְׁוֵי יִי בְּפִומִי יְתִיה אֲטֹר
לְמַלְלָא

חמישי

И сказал ему Балак: пойди со мною
на другое место, откуда увидишь его,
только часть его увидишь, а всего его
не увидишь, и прокляни мне его
оттуда.

13 וַיֹּאמֶר אֵלָיו בָּלָק לךְ-[לְכָה-] נָא אֲתִי אֶל-מָקוֹם אַחֵר

אֲשֶׁר תִּרְאֶנּוּ מִשָּׁם אָפֶס קִצְהוּ תִרְאֶה וְכָלוּ לֹא תִרְאֶה

וְקִבְנוּ-לִי מִשָּׁם:

וַיֹּאמֶר לִיה בָּלָק אֵיתָא כְּעַן עָמִי לְאַתֵּר אוֹחֶרָן
דְּתַחְזִיגִיה מִתַּמָּן לְחוּד קִצְתִּיה תַּחְזִי וְכוּלִּיה לֹא תַחְזִי
וְתִלוּטִיה לִי מִתַּמָּן

Rashi

וקבנו לי. לשון צווי קללהו לי:

И взял его на равнину стражей, на
вершину Писги, и построил семь
жертвенников, и вознес по тельцу и
по барану на каждом жертвеннике.

וַדְּבַרִּיהָ לַחֲקֹל סְכוּתָא לְרִישׁ רִמְתָּא וּבִנָּא שְׁבַעַא
מִדְּבַחִין וְאַסִּיק תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל מִדְּבַחָא

14 וַיִּקְחֵהוּ שָׂדֶה צִפִּים אֶל־רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וַיִּבֶן שְׁבַעַה
מִזְבְּחֹת וַיַּעַל פָּר וְאַיִל בְּמִזְבְּחָם:

Rashi

שדה צופים. מקום גבוה היה ששם הצופה עומד לשמור אם יבא חיל על העיר:
ראש הפסגה. בלעם לא היה קוסם כבלק ראה בלק שעתידה פרצה להפרץ בישראל משם ששם מת משה. כסבור ששם
תחול עליהם הקללה וזו היא הפרצה שאני רואה (שם יג):

И сказал он Балаку: стань здесь при
всесожжении твоём, а я пойду на
встречу туда.

וַאֲמַר לְבָלָק אֶתְעַתֵּד הָכָא עַל עֲלֹתְךָ וְאֲנִי אֶתְמַטִּי עֲדָא
כָּא

15 וַיֹּאמֶר אֶל־בָּלָק הִתְיַצֵּב כֹּה עַל־עֲלֹתְךָ וְאֲנֹכִי
אֶקְרָה אֵלֶיךָ:

to place
to light
upon

Rashi

אקרה כה. מאת הקב"ה: אקרה. לשון אתפעל:

И встретился Превечный Билеаму, и
вложил слово в уста его, и сказал:
возвратись к Балаку, и говори так.

וְעָרַע מִימַר מִן קֶדֶם יְיָ לְבָלָעַם וְשׁוּי פִתְגָמָא בְּפוּמִיהָ
וַאֲמַר תּוֹב לְוֹת בָּלָק וּכְדִין תִּמְלִיל

16 וַיִּקְרַע יְהוָה אֶל־בָּלָעַם וַיִּשֶׂם דְּבַר בְּפִיו וַיֹּאמֶר שׁוּב
אֶל־בָּלָק וְכֹה תִדְבֹּר:

Rashi

וישם דבר בפיו. ומה היא השימה הזאת ומה חסר המקרא באמרו שוב אל בלק וכה תדבר אלא כשהיה שומע שאינו נרשה
לקלל אמר מה אני חוזר אצל בלק לצערו ונתן לו הקב"ה רסן וחכה בפיו כאדם הפוקס בהמה בחכה להוליכה אל אשר
ירצה אמר לו על כרחך תשוב אל בלק (שם):

И он пришел к нему, и вот, он стоит
при всесожжении своем, и вельможи
Моавитские с ним. И сказал ему
Балак: что говорил Превечный?

17 וַיָּבֹא אֵלָיו וְהָיָה נֹצֵב עַל-עֲלֹתוֹ וְשָׂרֵי מוֹאָב אִתּוֹ וַיֹּאמְרוּ

לֹא בָלָק מֵהַדְּבָר הַזֶּה:

וַאֲתָא לְוֹתִיָּה וְהוּא מַעֲתֵד עַל עֲלֹתֶיהָ וְרַבְרָבֵי מוֹאָב
עֲמִיָּה וַאֲמַר לִיה בָּלָק מָה מַלִּיל יי

Rashi

ושרי מואב אתו. ולמעלה הוא אומר וכל שרי מואב כיון שראו שאין בו תקוה הלכו להם מקצתם ולא נשארו אלא מקצתם
(שם):
מה דבר ה'. לשון צחוק הוא זה כלומר אינך ברשותך (במ"ר. שם):

И произнес он притчу свою, и сказал:
встань, Балак, и слушай, внимай мне,
сын Циппоров.

18 וַיֵּשֶׁא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר קוֹם בָּלָק וְשִׁמְעַתְּ הָאֲזִינוּהָ עֲדֵי בְנֵי

צֶפֶר:

וְנִטְל מִתְּלִיָּה וַאֲמַר קוֹם בָּלָק וְשִׁמְעַתְּ אֲצִית לְמִימְרֵי
בֶּר צֶפֶר

Rashi

קום בלק. כיון שראהו מצחק בו נתכוון לצערו עמוד על רגליך אינך רשאי לישב ואני שלוח אליך בשליחותו של מקום (שם):
בנו צפר. לשון מקרא הוא זה כמו (תהלים נ, י) חיתו יער (בראשית א, כד) וחיתו ארץ (תהלים קיד, ח) למעינו מים:

Не человек Бог, чтобы лгал, и не сын
человеческий, чтобы менял
намерения; Он ли скажет, и не
сделает, изречет, и не исполнит
этого?

19 לֹא אִישׁ אֵל וַיִּכְזֹּב וּבֶן-אָדָם וַיִּתְּנָהּ הָהוּא אָמַר וְלֹא

יַעֲשֶׂה וְדָבָר וְלֹא יִקְמָנָה:

לֹא כְמִלִּי בְנֵי אֲנָשָׁא מִימַר אֱלֹהָא בְנֵי אֲנָשָׁא אָמְרִין
וּמְכַדְבִּין וְאִי לֹא כְעוֹבְדֵי בְנֵי בִשְׂרָא דְאִינוּן גְּזִרִין
לְמַעַבְד וְתִיבִין וּמִתְמַלְכִין דְּהוּא אָמַר וְעֵבִיד וְכָל
מִימְרֵה מְתַקִּים

Rashi

לא איש אל וגו'. כבר נשבע להם להביאם ולהורישם ארץ שבעה אומות ואתה סבור להמיתם במדבר (תנחומא מסעי ז):
הוא אמר וגו'. בלשון תימה ותרגומו תייבין ומתמלכין חוזרים ונמלכין לחזור בהם:

Вот, благословлять взялся я, ибо Он
благословлял, и я не отвращу сего.

20 הִנֵּה בָּרַךְ לְקַחְתִּי וּבָרַךְ וְלֹא אֲשִׁיבָנָה:

הָא בָּרְכָן קְבִילִית וְאִבְרַכְיָנִי לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא אָתָב
בְּרַכְתִּי מִיָּנִי

Rashi

הנה ברך לקחתי. אתה שואלני מה דבר ה' קבלתי ממנו לברך אותם (ס"א ברך כמו לברך):
וברך ולא אשיבנה. הוא ברך אותם ואני לא אשיב את ברכתו:
וברך. כמו וברך וכן הוא גזרת רי"ש כמו (תהלים עד, יח) אויב חרף כמו חרף וכן (שם י, ג) ובוצע ברך המהלל ומברך את
הגזול ואומר אל תירא כי לא תענש שלום יהיה לך מרגיז הוא להקב"ה. ואין לומר ברך שם דבר שאם כן היה נקוד בפתח
קטן (רוצה לומר סגול תחת הרי"ש) וטעמו למעלה אבל לפי שהוא לשון פעל הוא נקוד קמץ קטן (צירי) וטעמו למטה:

Не зрит Он нечестия в Иакове, и не
видит суетного в Израиле;
Превечный, Бог его, с ним, и царское
благоволение в нем.

21 לֹא־הִבִּיט אֵן בִּיעֶקֶב וְלֹא־רָאָה עֵמֶל בְּיִשְׂרָאֵל יְהוָה

אֱלֹהֵיו עֲמֹו וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ:

אֶסְתַּכֶּלֶת לִית פְּלִחֵי גְלוּלִין בְּדִבִּית יַעֲקֹב וְאִף לֹא
עֲבָדִי לִיאֹוֹת שָׁקֶר בְּיִשְׂרָאֵל מִמָּרָא דִּי אֱלֹהֵהוּן
בְּסַעֲדָהוּן וּשְׂכִינַת מַלְכָּהוּן בִּינִיהוּן

Rashi

לא הביט און וגו'. כתרגומו. דבר אחר אחרי פשוטו הוא נדרש מדרש נאה: לא הביט הקב"ה און שביעקב שכשהן עוברים על
דבריו אינו מדקדק אחריהם להתבונן באוניות שלהם ובעמלן שהם עוברים על דתו:
עמל. לשון עבירה כמו (שם ז, טו) הרה עמל (שם י, יד) כי אתה עמל וכעס תביט. לפי שהעבירה היא עמל לפני המקום:
ה' אלהיו עמו. אפילו מכעיסין וממרים לפניו אינו זז מתוכן:
ותרועת מלך בו. לשון חבה ורעות כמו (שמואל ב טו, לו) רעה דוד אוהב דוד (שופטים טו, ו) ויתנה למרעהו. וכן תרגום
אונקלוס ושכינת מלכהו בניהו:

Бог, выведший его из Египта, как бы
грозностию буйвола наделил его.

22 אֵל מוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם כְּתוּעַפֶּת רָאָם לֹו: ^{a wild bull} ^{weariness}

אֱלֹהָא דְאַפְקִינוּן מִמִּצְרַיִם תּוֹקְפָא וְרוּמָא דִּילֵיהּ

Rashi

אל מוציאם ממצרים. אתה אמרת (לעיל כב, ה) הנה עם יצא ממצרים לא יצא מעצמו אלא האלהים הוציאם (תנחומא יד):

כתועפות ראם לו. כתוקף רום וגובה שלו וכן (איוב כב, כה) וכסף תועפות לשון מעוז המה. ואומר אני שהוא לשון (בראשית א, כ) ועוף יעופף. המעופף ברום וגובה ותוקף רב הוא זה: דבר אחר תועפות ראם. תוקף ראמים ואמרו רבותינו (גיטין סח, ב) אלו השדים:

Нет волшебства против Иакова, и нет
вoroжбы против Израиля, пока будет
рассказываться в Иакове и Израиле о
том, что творил Бог.

23 כִּי לֹא־נִחַשׁ בִּיעֶקֶב וְלֹא־^{a lot} קָסָם בְּיִשְׂרָאֵל כָּעֵת

יֹאמֶר לִיעֶקֶב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה־פָּעַל אֵל:

אָרִי לֹא נִחַשְׁיָא צָבֵן דִּי־טַב לְדְבִית יַעֲקֹב וְאָף לֹא
קָסְמִיָּא רַעֲנָן בְּרַבּוּת בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּעֵדֵן יִתְאָמֵר לִיעֶקֶב
וּלְיִשְׂרָאֵל מָה עָבַד אֱלֹהָא

Rashi

כי לא נחש ביעקב. כי ראויים הם לברכה שאין בהם מנחשים וקוסמים:

כעת יאמר ליעקב וגו'. עוד עתיד להיות עת כעת הזאת אשר תגלה חבתן לעין כל שהן יושבין לפניו ולומדים תורה מפיו ומחיצתן לפניו ממלאכי השרת והם ישאלו להם מה פעל אל וזהו שנאמר (ישעיה ל, כ) והיו עיניך רואות את מוריך. דבר אחר יאמר ליעקב אינו לשון עתיד אלא לשון הווה אינן צריכים למנחש וקוסם כי בכל עת שצריך להאמר ליעקב ולישראל מה פעל הקב"ה ומה גזרותיו במרום אינן מנחשים וקוסמים אלא נמסר להם על פי נביאיהם מה היא גזרת המקום או אורים ותומים מגידים להם (תנחומא יד). ואונקלוס לא תרגם כן:

Вот народ, как львица встает, как лев
поднимается; не ляжет, пока не съест
добычи, и крови убитых не напьется.

24 הֵן־עָם כְּלָבִיא יָקוּם וְכֹאֲרִי יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב^{a lion (properly)}

עַד־יֵאכַל טֶרֶף וְדַם־חַלְלִים יִשְׁתֶּה:

הָא עָמָא כְּלִיתָא שְׂרִי וְכֹאֲרִי יִתְנַטֵּל לֹא יִשְׁרִי
בְּאַרְעִיָּה עַד דִּיקְטוּל קְטוּל וְנִכְסֵי עָמְמִיָּא יִירֶת

Rashi

הן עם כלביא יקום וגו'. כשהן עומדין משינתם שחרית הן מתגברים כלביא וכארי לחטוף את המצות ללבוש ציצית לקרוא את שמע ולהניח תפילין (שם):
לא ישכב. בלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הבא לטרפו כיצד קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו ביד המקום בא מחנה וגייס להזיקם הקב"ה שומרם ונלחם מלחמותם ומפילם חללים (שם) דבר אחר הן עם כלביא יקום וגו'.
כתרגומו:

ודם חללים ישתה. נתנבא שאין משה מת עד שיפיל מלכי מדין חללים ויהרג הוא עמהם שנאמר (יהושע יג, כב) ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב אל חלליהם (במ"ר. תנחומא יד):

И сказал Балак Билеаму: ни клясть не
кляни его, ни благословлять не
благословляй его.

25 וַיֹּאמֶר בָּלֶק אֶל-בִּלְעָם גַּם-
קָב ^{to scoop out} לֹא ^{to puncture} תִּקְבְּנוּ

גַּם-בִּרְךְּ לֹא תִבְרַכְנוּ:

וַיֹּאמֶר בָּלֶק לְבִלְעָם אִם מִלֵּט לֹא תִלְוִינִי אִם בִּרְכָּא
לֹא תִבְרַכְנִי

Rashi

גם קב לא תקבנו. גם ראשון מוסף על גם השני וגם שני על גם ראשון וכן (מ"א ג, כו) גם לי גם לך לא יהיה וכן (דברים לב, כה) גם בחור גם בתולה:

И отвечал Билеам, и сказал Балаку:
разве не говорил я тебе так: все, что
Превечный будет говорить, должен я
делать.

26 וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל-בָּלֶק הֲלֹא דִבַּרְתִּי אֵלֶיךָ יְאֹמֶר

כָּל אֲשֶׁר-יְדַבֵּר יְהוָה אֲתוֹ אֶעֱשֶׂה:

וְאֵתִיב בִּלְעָם וַיֹּאמֶר לְבָלֶק הֲלֹא מְלִילִית עִמָּךְ לְמִימַר
כָּל דִּי יִמְלִל יִי יִתִּיחַ אֶעֱבִיד

שישי

И сказал Балак Билеаму: пойдн,
возьму тебя на другое место, может
быть, это угодно будет в глазах Бога, и
ты проклянешь мне его оттуда.

27 וַיֹּאמֶר בָּלֶק אֶל-בִּלְעָם לְכֵה-נָא אֶקְחֶךָ אֶל-מָקוֹם אֲחֵר

אֹלֵי יִישָׂר בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים וְקִבְּתוּ ^{to scoop out} לִי מִשָּׁם:

וַיֹּאמֶר בָּלֶק לְבִלְעָם אֵימָא כָּעַן אֲדַבְּרִינֶךָ לְאַתֵּר אֲחֵר
מָאִים יְהִי רַעְוָא מִן קָדָם יִי וְתִלְוִיטִיָּה לִי מִתַּמָּן

Rashi

וקבנתו לי. אין זה לשון צווי כמו וקבנו אלא לשון עתיד אולי יישר בעיניו ותקבנו לי משם. מלדיר"ש בלע"ז:

И взял Балак Билеама на вершину
 Пеора, которая виднеется на
 поверхности пустыни.

28 וַיִּקַּח בָּלָק אֶת־בִּלְעָם רֹאשׁ הַפְּעֹר הַנִּשְׁקָף עַל־פְּנֵי
 properly
 wilderness
 הַיַּשְׁמֹן :

וַדְּבַר בָּלָק יַת בִּלְעָם רִישׁ רִמְתָּא דְּמִסְתַּכְיָא עַל אִפֵּי
 בֵּית יִשְׁמֹן

Rashi

ראש הפעור. קוסם היה בלק וראה שהן עתידין ללקות על ידי פעור ולא היה יודע במה אמר שמא הקללה תחול עליהם משם
 וכן כל החוזים בכוכבים רואים ואין יודעים מה רואים (מדרש אגדה):

И сказал Билеам Балаку: построй мне
 здесь семь жертвенников, и приготовь
 мне здесь семь тельцов и семь
 баранов.

29 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־בָּלָק בְּנֵה־לִי בָזָה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת
 וְהִכֵּן לִי בָזָה שִׁבְעָה פָּרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים:

וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלָק בְּנֵה לִי הֵכָא שִׁבְעָא מִדְּבָחִין
 וְאַתְקִין לִי הֵכָא שִׁבְעָא תֹרִין וְשִׁבְעָא דְּכָרִין

И сделал Балак, как сказал Билеам, и
 вознес по тельцу и по барану на
 каждом жертвеннике.

30 וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר אָמַר בִּלְעָם וַיַּעַל פָּר וְאֵיל בְּמִזְבֵּחַ:

וַעֲבַד בָּלָק כְּמָא דִּי אָמַר בִּלְעָם וְאַסִּיק תֹּר ודְּכָר עַל
 כָּל מִדְּבָחָא

במדבר 24

Когда видел Билеам, что угодно в
глазах Превечного благословлять
Израиля, то не пошел, как в тот и
другой раз, для гадания, а обратил
лице свое к пустыне.

1 וַיֵּרָא בַלְעָם כִּי טוֹב בְּעֵינָי יְהוָה לְבָרֶךְ אֶת־יִשְׂרָאֵל

וְלֹא־הָלַךְ כְּפַעַם־בְּפַעַם לְקִרְאֹת נְחָשִׁים וַיָּשֶׁת

אֶל־הַמִּדְבָּר פָּנָיו:

וַחֲזָא בַלְעָם אֲרֵי תַקִּין קֶדֶם יְיָ לְבָרְכָא יֵת יִשְׂרָאֵל וְלֹא
הָלַךְ כְּזִמְנָא בְּזִמְנָא לְקִדְמוֹת נְחָשִׁיא וְשׂוֹי לְקַבִּיל
עֲגָלָא דְעַבְדֵּי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּרָא אַפּוּהִי

Rashi

וירא בלעם כי טוב וגו'. אמר איני צריך לבדוק בהקב"ה כי לא יחפוץ לקללם:

ולא הלך כפעם בפעם. כאשר עשה ב' פעמים:

לקראת נחשים. לנחש אולי יקרה ה' לקראתו כרצונו אמר רוצה ולא רוצה לקללם אזכיר עונותיהם והקללה על הזכרת

עונותיהם תחול:

וישת אל המדבר פניו. כתרגומו:

И поднял Билеам глаза свои, и увидел
Израиля, расположенного по
коленам своим, и был на нем дух
Божий.

2 וַיָּשָׂא בַלְעָם אֶת־עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת־יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו

וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים:

וַיִּקַּף בַּלְעָם יֵת עֵינוּהִי וַחֲזָא יֵת יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטוֹהִי
וַיִּשְׂרֵת עָלוּהִי רוּחַ נְבוּאָה מִן קֶדֶם יְיָ

Rashi

וישא בלעם את עיניו. בקש להכניס בהם עין רעה והרי יש לך ג' מדותיו עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה האמורים למעלה

(אבות פ"ה):

שכן לשבטיו. ראה כל שבט ושבט שוכן לעצמו ואינן מעורבין ראה שאין פתחיהם מכוונים זה כנגד זה שלא יציץ לתוך אהל

חבירו (ב"ב ס, א):

ותהי עליו רוח אלהים. עלה בלבו שלא יקללם:

И произнес он притчу свою, и сказал:
речет Билеам, сын Беоров, речет муж
с проницательным оком,

3 וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָא בְלָעַם בְּנוֹ בָּעֹר וְנָאם הַגִּבֹּר
שְׁתֵּם הָעֵינַי: to unveil

וְנִטַּל מִתְּלִיה וַאֲמַר אִימַר בְּלָעַם בְּרִיה בָּעֹר וַאֲמַר
גִּבֹּרָא דְשִׁפִּיר חֲזִי

Rashi

בנו בעור. כמו (תהלים קיד, ח) למעיני מים. ומדרש אגדה (תנחומא יג) שניהם היו גדולים מאבותיהם בלק בנו צפור אביו בנו הוא במלכות ובלעם גדול מאביו בנביאות מנה בן פרס היה:
שתם העין. עינו נקורה ומוצאת לחוץ וחור שלה נראה פתוח ולשון משנה הוא (ע"ז סט, א) כדי שישתום ויסתום ויגוב.
ורבותינו אמרו (נדה לא, א) לפי שאמר (לעיל כג, י) ומספר את רובע ישראל שהקב"ה יושב ומונה רביעותיהן של ישראל מתי תבא טפה שנולד הצדיק ממנה. אמר בלבבו מי שהוא קדוש ומשרתיו קדושים יסתכל בדברים הללו ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם. ויש מפרשים שתום העין פתוח העין, כמו שתרגם אונקלוס ועל שאמר שתום העין ולא אמר שתום העינים למדנו שסומא באחת מעיניו היה:

Речет слышащий речи Божии,
который видит видения Всемогущего,
повергаясь и с открытыми глазами.

4 נָאם שְׁמַע אֲמַר־אֵל אֲשֶׁר מַחֲזֶה שְׂדֵי יַחֲזֶה נֶפֶל
וְגִלּוֹי עֵינַיִם: a vision

אִימַר דְּשִׁמַּע מִימַר מִן קָדָם אֵל וְחִזּוּ מִן קָדָם שְׂדֵי חֲזִי
שְׂכִיב וּמִתְגַּלִּי לִיה

Rashi

נפל וגילוי עינים. פשוטו כתרגומו שאין נראה עליו אלא בלילה כשהוא שוכב. ומדרשו כשהיה נגלה עליו לא היה בו כח לעמוד על רגליו ונפל על פניו לפי שהיה ערל ומאוס להיות נגלה עליו בקומה זקופה לפניו:

Как прекрасны шатры твои, Иаков,
обитатели твои, Израиль!

5 מֶה טָבוּ אֹהֲלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל:

מֶה טָבָא מְשַׁכְּנָךְ יַעֲקֹב בֵּית מִיִּשְׁרָאֵל יִשְׂרָאֵל

Rashi

מה טבו אהליך. על שראה פתחיהם שאינן מכוונות זה מול זה (ב"ב ס, א):
משכנתיך. חנויותיך כתרגומו. דבר אחר מה טובו אהליך מה טובו אהל שילה ובית עולמים בישובן שמקריבין בהן קרבנות לכפר עליהם:
משכנתיך. אף כשהן חרבין לפי שהן משכון עליהם וחרבנן כפרה על הנפשות שנאמר (איכה ד, יא) כלה ה' את חמתו ובמה כלה ויצת אש בציון (תנחומא פקודי ה):

Как потоки извивающиеся, как сады
при реке, как алои, насажденные
Превечным, как кедр при воде!

6 כְּנַחֲלִים נָטְיוּ כְּגִנֹּת עָלֵי נֶהָר כְּאֵהָלִים נֹטְעֵי יְהוָה
aloe wood a garden
כְּאַרְזִים עָלֵי־מַיִם:

כְּנַחֲלֵי דְמַדְבָּרִין כְּגִינֹת שְׂקִיָּא דְעַל פְּרֵת כְּבוֹסְמִיָּא
דְּנֻצִּיב יִי כְּאַרְזִין דְּנֻצְבִּין עַל מֵיָא

Rashi

כנחלים נטיו. שנארכו ונמשכו לנטות למרחוק. אמרו רבותינו מברכותיו של אותו רשע אנו למדים מה היה בלבו לקללם
כשאמר להשית אל המדבר פניו וכשהפך המקום את פיו ברכם מעין אותם קללות שבקש לומר כו' כדאיתא בחלק (סנהדרין
קה, ב):
כאהלים. כתרגומו לשון (תהלים מה, כ) מור ואהליות:
נטע ה'. בגן עדן. לשון אחר כאהלים נטע ה' כשמים המתוחין כאהל שנאמר (ישעיה מ) וימתחם כאהל לשבת (ולשון זה אינו
דאם כן היה לו לנקוד כאהלים הא' בחול"ם):
נטע ה'. לשון נטיעה מצינו באוהלים שנאמר (דניאל יא, מה) ויטע אהלי אפדנו:

Каплет вода с ветвей его, и семя его у
вод обильных; и превосходит Агага
царь его, и возвеличивается царство
его.

7 יִזֹּל מִלְכּוֹ וְתִנְשָׂא מַלְכָּתוֹ יִזְלֻ מִדְּלִיּוֹ וְזָרְעוּ בְּמַיִם רַבִּים וְיָרֵם
bucket to drip
מֵאֲגַג מֶלֶכּוֹ וְתִנְשָׂא מַלְכָּתוֹ:

יִסְגִּי מֶלֶכָא דִּיתְרַבָּא מִבְּנוּהִי וְיִשְׁלוּט בְּעַמְּמִין סְגִיָּאִין
וְיִתְקוֹף מֵאֲגַג מֶלְכִּיה וְתִתְנַטֵּל מִלְכוּתִיה

Rashi

מדליו. מבארותיו ופירושו כתרגומו:
וזרעו במים רבים. לשון הצלחה הוא זרעו כזרע הזרוע על פני המים:
וירם מאגג מלכו. מלך ראשון שלהם יכבוש את אגג מלך עמלק:
ותנשא מלכתו. של יעקב יותר ויותר שיבא אחריו דוד ושלמה:

Бог, выведший его из Египта, как бы
грозностью буйвола наделил его;
пожирает он народы, врагов своих, и
кости их раздробляет, и стрелами
своими пронзает.

8 אֵל מוֹצִיאוֹ מִמִּצְרַיִם כְּתוֹעַפֶּת רָאם לֹו יֹאכֵל
a wild bull weariness
to dash asunder arrow to bone
גוֹיִם צָרִיו וְעֲצָמֵיהֶם יִגְרֵם יִחַצֵּוּ יִמְחָץ :

אֱלֹהֵא דֹאֲפָקִינוּן מִמִּצְרַיִם תּוֹקֶפָא וְרוּמָא דִּילֵיהּ יִיכְלוּן
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִכְסֵי עַמְמֵיָא סְנַאִיהוֹן וּבְבִזָּת מַלְכֵיהוֹן
יִתְפָּנְקוּן וְאַרְעֵתְהוֹן יִחַסְנוּן

Rashi

אל מוציאו ממצרים. מי גורם להם הגדולה הזאת. אל המוציאם ממצרים בתוקף ורום שלו יאכל את הגוים שהם צריו:
ועצמותיהם. של צרים:

יגרם. מנחם פתר בו לשון שבירה וכן (צפניה ג, ג) לא גרמו לבקר וכן (יחזקאל כג, לד) ואת חרשיה תגרמי. ואני אומר לשון
עצם שמגרר הבשר בשניו מסביב והמוח שבפנים ומעמיד העצם על ערמימותו:
וחציו ימחץ. אונקלוס תרגם חציו של צרים חלוקה שלהם כמו (בראשית מט, כג) בעלי חצים מרי פלגותא (ס"א לשון חלוקה
וחציה) וכן ימחץ לשון (שופטים ה, כו) ומחצה וחלפה רקתו שיחצו את ארצם ויש לפתור לשון חצים ממש חציו של הקב"ה
ימחץ בדמם של צרים יטבול ויצטבע בדמם כמו (תהלים סח, כד) למען תמחץ רגלך בדם ואינו זו מלשון מכה כמו (דברים
לב, לט) מחצתי שהצבוע בדם נראה כאילו מחוץ ונגוע:

Преклонился он, возлег, как лев и как
львица, кто поднимет его?
Благословляющие тебя да будут
благословенны, и проклинающие
тебя да будут прокляты.

9 פָּרַע שָׁכַב כְּאַרִּי וְכַלְבִּיא מִי יִקְיֶמְנוּ מִבְּרַכָּיו
a lion (properly) to bend the knee
כָּרוּךְ וְאַרְרִיךְ אָרוּר:

יְנִיחַ יִשְׂרָי בְּתִקּוּף פְּאַרְיָא וְכַלְתָּא לֵית מְלָכוּ
דְּתוֹעֲזַעֲיָנִיָּה בְּרִיכָךְ יְהוֹן בְּרִיכִין וְלִיטָךְ יְהוֹן לִיטִין

Rashi

כרע שכב כארי. כתרגומו. יתישבו בארצם בכח ובגבורה:

И воспламенился гнев Балака на
Билеама, и всплеснул он руками
своими, и сказал Балак Билеаму:
проклясть врагов моих я призвал
тебя, а ты, вот, благословил уже три
раза.

וַתִּקַּף רוּחוֹ אֶת בָּלָק בְּבִלְעָם וּשְׁקָפִינוּ לַיְדוּהִי וַאֲמַר
בָּלָק לְבִלְעָם לְמִילֵט סָנְאִי קִרְיָתְךָ וְהֵא בָרַכָּא מְבָרַכַת
לְהוֹן דְּנָן תִּלַּת זְמָנִין

to clap the
hands

10 וַיַּחֲרֵאֵף בָּלָק אֶל־בִּלְעָם וַיִּסְפֹּק אֶת־כַּפָּיו וַיֹּאמֶר

בָּלָק אֶל־בִּלְעָם לִקְבֹּ אִיבִי קִרְאֲתִיךָ וְהִנֵּה בִּרְכָתְךָ בְּרוּךְ

זֶה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים:

Rashi

ויספוק. הכה זו על זו:

И так беги в место свое; думал я:
окажу тебе почести, но вот,
Превечный не допустил тебя до
почестей.

וּכְעַן אֲזִיל לְךָ לְאַתְרֶךָ אֲמַרִית יְקָרָא אֲיַקְרִינֶךָ וְהֵא
מִנְעָךָ יי מן יקר

И сказал Билеам Балаку: разве не
говорил я и послам твоим, которых
ты прислал ко мне, так.

וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלָק הֲלֹא אֵף לֹאֲזַגְדָּךָ דִּי שְׁלַחַת לְוֹתִי
מִלִּילִית לְמִימָר

11 וַעֲתָה בְּרַח־לְךָ אֶל־מְקוֹמְךָ אֲמַרְתִּי כִּבֵּד אֶכְבְּדֶךָ וְהִנֵּה

to debar
from
benefit
or...

מִנְעָךָ יְהוֹה מְכַבֵּד:

12 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־בָּלָק הֲלֹא גַם אֶל־מַלְאָכֶיךָ

אֲשֶׁר־שְׁלַחְתָּ אֵלַי דִּבַּרְתִּי לֵאמֹר:

Хотя бы Балак давал мне полный свой
дом серебра и золота, не могу
преступить повеление Превечного,
чтобы сделать что либо доброе или
худое по своему произволу; что́ будет
Превечный говорить, то буду
говорить и я.

אם יתן לי בָּלֶק מְלִי בֵיתִיהָ כֶּסֶף וְזָהָב לִית לִי רָשׁוּ
לְמַעַבְרָא עַל גְּזִירַת מִימְרָא דִּי לְמַעַבְד טַבְתָּא אוּ
בִישָׁתָא מְרַעוּתִי דִּי יִמְלֵל יִי יְתִיהָ אֲמַלִּיל

Rashi

לעבור את פי ה'. כאן לא נאמר אלהי כמו שאמר בראשונה (לעיל כב, יח) לפי שידע שנבאש בהקב"ה ונטרד:

שביעי

А теперь, вот, я иду к народу своему,
пойди, я предвещу тебе, что сделает
народ этот твоему народу в
позднейшие дни.

וְכַעֲן הָא אָנָא אֲזִיל לְעַמִּי אֵיתָא אֲמַלְכִּינָךְ מָה
דְּתַעֲבִיד וְאַחֲנִי לָךְ מָה דִּיעֲבִיד עֲמָא הָדִין לְעַמְךָ בְּסוֹף
יוֹמִיא

Rashi

הולך לעמי. מעתה הריני כשאר עמי שנסתלק הקב"ה מעלי:

לכה איעצך. מה לך לעשות ומה היא העצה אלהיהם של אלו שונא זמה הוא כו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קו, א) תדע
שבלעם השיא עצה זו להכשילם בזמה שהרי נאמר (במדבר לא, טז) הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם:
אשר יעשה העם הזה לעמך. מקרא קצר הוא זה. איעצך להכשילם ואומר לך מה שהן עתידין להרע למואב באחרית הימים
ומחץ פאתי מואב. התרגום מפרש קוצר העברי ויקטול וכו':

И произнес он притчу свою, и сказал:
речет Билеам, сын Беоров, речет муж
с проницательным оком;

וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָאִם בִּלְעָם בְּנוֹ בְּעֹר וְנָאִם הַגָּבֵר
וְנִטַּל מִתְּלִיהָ וַאֲמַר אִימָר בִּלְעָם בְּרִיהַ בְּעֹר וַאֲמַר
גִּבְרָא דְשִׁפְרִי חֲזִי

Речет слышащий речи Божии, и
ведающий ведение Всевышнего,
видящий видения Всемогушего,
повергаясь и с открытыми глазами.

אִימָר דְשִׁמְעַ מִימָר מִן קָדָם אֵל וִידַע מִדַּע מִן קָדָם
עִילָאָה חִיזוּ מִן קָדָם שְׂדֵי חֲזִי שְׂכִיב וּמִתְגַּלִּי לִיה

15 וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָאִם בִּלְעָם בְּנוֹ בְּעֹר וְנָאִם הַגָּבֵר
to unveil
שְׂתָם הָעֵינִי:

16 נָאִם שִׁמְעַ אֲמַר־אֵל וִידַע דַּעַת עֲלִיוֹן מַחְזָה a vision שְׂדֵי
יַחְזָה נִפְל וְגִלּוֹי עֵינִים:

Rashi

וידוע דעת עליון. לכוין השעה שכועס בה (ברכות ז, א):

Вижу его, хотя не теперь, зрю его,
хотя не близко, восходит звезда от
Иакова, и восстает скипетр от
Израиля, и пронзает бока Моаву и
сокрушает всех сынов Шета.

חֲזִיתִיהָ וְלֹא כַעַן סְכִיתִיהָ וְלֹא אִיתְּוֵהּ קָרִיב כִּד יָקוֹם
מִלְכָּא מִיַּעֲקֹב וַיִּתְּרָבָא מְשִׁיחָא מִיִּשְׂרָאֵל וַיִּקְטֹּל
רַבְרָבִי מוֹאָב וַיִּשְׁלוּט בְּכָל בְּנֵי אַנְשָׁא

17 אֲרָאֵנּוּ וְלֹא עֲתָה אֲשׁוּרֵנוּ וְלֹא קָרוֹב דְּרָךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב
to dash asunder
to trench
וְקָם שְׂכֵבֵט מִיִּשְׂרָאֵל וּמַחֲזֵל פְּאֲתֵי מוֹאָב וְקָרַקַר
כָּל-בְּנֵי-שֵׁת:

Rashi

אראנו. רואה אני שבחו של יעקב וגדולתו אך לא עתה הוא אלא לאחר זמן:

דרך כוכב. כתר גומו לשון (איכה ב, ד) דרך קשתו. שהכוכב עובר כחץ. ובלע"ז דישטינ"ט כלומר יקום מזל:

וקם שבט. רודה ומושל:

ומחזץ פאתי מואב. זה דוד שנאמר בו (שמואל ב, ח, ב) השכב אותם ארצה וימדד שני חבלים להמית וגו' (מדרש אגדה):

וקרקר. לשון קורה כמו (מ"ב יט, כד) אני קרתי (ישעיה נא, א) מקבת בור נקרתם (משלי ל, יז) יקרוה עורבי נחל. פרוי"ר

בלע"ז:

כל בני שת. כל האומות שכולם יצאו מן שת בנו של אדם הראשון:

Тогда будет Эдом завоеван, и будет
Сеир завоеван врагами своими, а
Израиль творит силу.

וְיִהְיֶה אֶדוֹם יְרוּתָא וְיִהְיֶה יְרוּתָא שְׁעִיר לְבַעַלִּי דְּבַבְוֵהּ
וְיִשְׂרָאֵל יִצְלַח בְּנִכְסֵין

18 וְהָיָה אֶדוֹם יְרוּשָׁה וְהָיָה יְרוּשָׁה שְׁעִיר אִיבֵיו ^{occupancy}
וְיִשְׂרָאֵל עֲשֶׂה חֵיל:

Rashi

והיה ירשה שעיר איביו. לאויביו ישראל:

И властвовать будет тот, кто от
Иакова, и уничтожать будет остатки
от разрушения.

וַיִּיחֹות חָד מְדָבִית יַעֲקֹב וַיּוֹבִיד מְשִׁיזִיב מְקָרִית עַמְמָא

to tread
down

19 וַיֵּרֶד מִיעֶקֶב וְהָאֲבִיד שְׂרִיד מַעִיר:

Rashi

וירד מיעקב. ועוד יהיה מושל אחר מיעקב:

והאביד שריד מעיר. מעיר החשובה של אדום והיא רומי ועל מלך המשיח אומר כן שנאמר בו (תהלים עב, ח) וירד מים עד
ים (עובדיה א, יח) ולא יהיה שריד לבית עשו:

И увидел он Амалека, и произнес
притчу свою, и сказал: первый из
народов — Амалек, но конец его — к
гибели.

וַחֲזָא ית עַמְלֶקָה וְנָטַל מִתְּלִיה וְאָמַר רִישׁ קָרְבִּיא
דְּיִשְׂרָאֵל הָוֵה עַמְלֶקָה וְסוֹפִיה לְעֶלְמָא יִיבֵד

20 וַיֵּרָא אֶת-עַמְלֶק וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר רֹאשִׁית גּוֹיִם

עַמְלֶק וְאַחֲרִיתוֹ עֲדֵי אָבֵד:

Rashi

וירא את עמלק. נסתכל בפורענותו של עמלק:

ראשית גוים עמלק. הוא קדם את כולם להלחם בישראל וכך תרגם אונקלוס. ואחריתו להאבד בידם שנאמר (דברים כה, יט)
תמחה את זכר עמלק:

И увидел он Кеня, и произнес
притчу свою, и сказал: прочно
поселение твое, и устроено на скале
гнездо твое.

21 וַיֵּרָא אֶת־הַקֵּינִי וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן
מִוִּשְׁבּוֹ וְשֵׁים בְּסֵלַע קִנָּה :
permanence Kenite nest

וַחֲזָא ית שלמא ונטל מתליה ואמר תקיף בית
מותבך ושוי בכרך תקיף מדורך

Rashi

וירא את הקיני. לפי שהיה קיני תקוע אצל עמלק כענין שנאמר (שמואל-א טו, ו) ויאמר שאול אל הקיני וגו' הזכירו אחר
עמלק נסתכל בגדולתם של בני יתרו שנאמר בהם (דה"א ב, נה) תרעתים שמעתים שוכתים (ספרי בהעלתך עח):
איתן מושבך. תמה אני מהיכן זכית לכך הלא אתה עמי היית בעצה (שמות א, י) הבה נתחכמה לו ועתה נתישבת באיתן
ומעוז של ישראל (סנהדרין קו, א):

Но будет истреблен Каин; мгновенно
— и Ашур отведет тебя в плен.

22 כִּי אִם־יִהְיֶה לְבַעַר קַיִן עַד־מָה אֲשׁוּר תִּשְׁבֶּךָ :
to transport into...

ארי אם יהי לשיצאה שלמא עד מה אתורא
ישביןך

Rashi

כי אם יהיה לבער קין וגו'. אשריך שנתקעת לתוקף זה שאינך נטרד עוד מן העולם כי אף אם אתה עתיד לגלות עם עשרת
השבטים ותהיה לבער ממקום שנתישבת שם מה בכך:
עד מה אשור תשבך. עד היכן הוא מגלה אותך שמא לחלח וחבור אין זה טרוד מן העולם אלא טלטול ממקום למקום ותשוב
עם שאר הגליות:

И произнес он притчу свою, и сказал:
увы, кто останется жив, когда наведет
его Бог.

23 וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אוֹי מִי יִחִיהַ מִשְׁמוֹ אֵל:

וַנטל מתליה ואמר וי לחייבא דיוחון כד יעבד אלהא
ית אליו

Rashi

וישא משלו וגו'. כיון שהזכיר את שביית אשור אמר: אוי מי יחיה משמו אל. מי יכול להחיות את עצמו משומו את אלה שלא
ישים עליו הגוזר את אלה שיעמוד סנחריב ויבלבל את כל האומות ועוד יבואו צים מיד כתים ויעברו כתים שהן ארמיים
בבירניות גדולות על אשור:

Но корабли от берега Киттеев смирят
и Ашура, смирят и Эвера, и сами
также — к гибели.

24 וְצִיִּם מִיַּד כְּתִים וְעֲנֹי אֲשׁוּר וְעֲנוּ-עֶבֶר וְגַם-הָיָא fleet

עֲדֵי אֲבָד:

וְסִיעַן יִצְטָרְחָן מְרוֹמָאֵי וְיַעֲנוּן לְאֶתוֹר וְיִשְׁתַּעֲבְדוּן לְעֶבֶר
פֶּרֶת וְאַף אֵינוֹן לְעֶלְמָא יִיבְדוּן

Rashi

וענו אשור וענו עבר. וענו אותם שבעבר הנהר:

וגם הוא עדי אובד. וכן פירש (דניאל ז, יא) עד דקטילת חיותא והובד גשמה:

וצים. ספינות גדולות כדכתיב (ישעיה לג, כא) וצי אדיר ובורני רבתא:

И встал Билеам, и пошел, и
возвратился в свое место, и Балак
также пошел своею дорогою.

25 וַיָּקָם בִּלְעָם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לְמִקְוָמוֹ וְגַם-בָּלָק הָלַךְ לְדֶרֶכוֹ:

(פ)

וְקָם בִּלְעָם וַאֲזַל וְתָב לְאַתְרֵיהּ וְאַף בָּלָק אֲזַל
לְאוֹרְחֵיהּ

במדבר 25

И жил Израиль в Шиттима, и начал
народ блудодействовать с дочерьми
Моава.

1 וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּים וַיַּחֲלֵ הָעָם לְזָנוֹת אֲל־בָּנוֹת

מוֹאָב:

וַיִּתֵּיב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁיטִין וַיִּשְׁרִי עִמָּא לְמַטְעֵי בְּתָר בָּנָת
מוֹאָב

Rashi

בשטים. כך שמה (סנהדרין קו, א):

לזנות אל בנות מואב. על ידי עצת בלעם כדאיתא בחלק (שם):

И приглашали они народ к жертвам
богов своих, и ел народ, и кланялись
они богам их.

2 וַתִּקְרְאוּ לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֹּאכְלֵם וַיִּשְׁתַּחֲווּ
לְאֱלֹהֵיהֶן:

וַתִּקְרְאוּ לָעָם לְזִבְחֵי טַעֲוֹתָהוֹן וַאֲכָל עַמָּא וּסְגִידוּ
לְטַעֲוֹתָהוֹן

Rashi

וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְאֱלֹהֵיהֶן. כשתקף יצרו עליו ואומר לה השמעי לי והיא מוציאה לו דמות פעור מחיקה ואומרת לו השתחוה לזה
(תנחומא יח):

И прилепился Израиль к Баал-Пеору,
и воспламенился гнев Превечного на
Израиля.

3 וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעֹר וַיַּחֲרֹאֲף יְהוָה
בְּיִשְׂרָאֵל:

to link

וַאֲתַחֲבֵר יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעֹר וַתִּקְף רוּגְזָא דִּי
בְּיִשְׂרָאֵל

Rashi

פעור. על שם שפוערין לפניו פי הטבעת ומוציאין רעי וזו היא עבודתו:
ויחר אף ה' בישראל. שלח בהם מגפה:

И сказал Превечный Моисею: возьми
всех глав народа, и повесь тех пред
Превечным, пред солнцем, и
отвратится пламенный гнев
Превечного от Израиля.

4 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח אֶת־כָּל־רָאשֵׁי הָעָם
וְהִקַּע אוֹתָם לִיהוָה נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ וְיָשֹׁב חֲרוֹן
אַף־יְהוָה מִיִּשְׂרָאֵל:

properly

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה דְּבַר יֵת כָּל רִישֵׁי עַמָּא וְדוֹן וְקָטוֹל
דְּחֵיב קָטוֹל קָדָם יְיָ לְקַבֵּל שְׂמִינָא וִיתוּב תִּקּוּף רוּגְזָא
דִּי מִיִּשְׂרָאֵל

Rashi

קח את כל ראשי העם. לשפוט את העובדים לפעור (סנהדרין לה, א):
והוקע אותם. את העובדים.
והוקע. היא תלייה (שם לד, ב) כמו שמצינו בבני שאול (שמואל ב כא, ו) והוקענום לה' ושם תלייה מפורשת. עובדי עבודת
אלילים בסקילה וכל הנסקלים נתלין (סנהדרין מה, א):
נגד השמש. לעין כל ומדרש אגדה (תנחומא יט) השמש מודיע את החוטאים הענן נקפל מכנגדו והחמה זורחת עליו:

И сказал Моисей судьям Израилевым:
убейте каждый своих людей,
прилепившихся к Баал-Пеору.

וַאֲמַר מֹשֶׁה לְדִיְנֵי יִשְׂרָאֵל קְטִילוּ גִבֹּרֵהֶי
דְּאַתְחַבְּרוּ לְבַעַל פְּעֹר

5 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל הֲרֹגוּ אִישׁ אֲנָשִׁיו
הַנִּצְמָדִים לְבַעַל פְּעֹר:

Rashi

הרגו איש אנשיו. כל אחד ואחד מדייני ישראל היה הורג שנים ודייני ישראל ח' רבוא ושמונת אלפים כדאיתא בסנהדרין (יח,
א):

И вот, некто из сынов Израилевых
пришел и подвел к братьям своим
Мидианеянку, в глазах Моисея и в
глазах всего общества сынов
Израилевых, когда они плакали у
входа намета откровения.

וְהָא גִבְרָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָתָּא וְקָרַב לְוֹת אַחֻהִי יֵת
מְדִינִיתָא לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָּל כְּנָשָׁתָא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאִינוּן בְּכֵן בְּתִרְעָה מִשְׁכַּן זְמָנָא

6 וְהִנֵּה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא וַיִּקְרַב אֶל־אָחִיו אֶת־

political

הַמְדִּינִית לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָּל־עַדַּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל

וְהָמָּה בָּכִים פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

Rashi

והנה איש וגו'. נתקבצו שבטו של שמעון אצל זמרי שהיה נשיא שלהם ואמרו לו אנו נדונין במיתה ואתה יושב וכו' כדאיתא
באלו הן הנשרפין (שם פב, א):

את המדינית. כזבי בת צור:

לעיני משה. אמרו לו. משה. זו אסורה או מותרת אם תאמר אסורה בת יתרו מי התירה לך וכו' כדאיתא התם (שם):
והמה בכים. נתעלמה ממנו הלכה (כל הבועל ארמית קנאין פוגעין בו) געו כולם בבכיה. בעגל עמד משה כנגד ששים רבוא
שנאמר (שמות לב, כ) ויטחן עד אשר דק וגו'. וכאן רפו ידיו. אלא כדי שיבא פינחס ויטול את הראוי לו (סנהדרין שם.
תנחומא כ):

И увидел это Финеас, сын Елеазара,
сына Аарона священника, и встал из
среды общества, и взял копье в руку
свою;

וַיַּרְא פִּינְחָס בֶּר אֱלֶעָזָר בֶּר אֶהֱרֹן כֹּהֵנָא וְקָם מִגּוֹ
כְּנִשְׁתָּא וַנְּסִיב רוֹמְחָא בְיָדֵיהּ

7 וַיַּרְא פִּינְחָס בֶּן־אֱלֶעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וַיָּקָם מִתּוֹךְ
הָעֵדָה וַיִּקַּח רֹמַח בְּיָדוֹ: spear

Rashi

וירא פינחס. ראה מעשה ונזכר הלכה אמר לו למשה מקובלני ממך הבעל ארמית קנאין פוגעין בו. אמר לו קריינא דאיגרתא
איהו ליהוי פרוונקא מיד ויקח רומח בידו וגו' (סנהדרין שם):

И вошел за Израильтянином в
палатку, и пронзил обоих их,
Израильтянина и женщину ту в
утробу её; и отвращена была язва от
сынов Израилевых.

וְעַל בָּתֵּר גִּבְרָא בֶּר יִשְׂרָאֵל לְקוֹבְחָא וּבִזַּע יֵת תְּרוּיָהוֹן
יֵת גִּבְרָא בֶּר יִשְׂרָאֵל וַיִּת אֶתְתָּא לְמַעְהָא וְאֶתְכְּלִי
מוֹתָנָא מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

8 וַיָּבֹא אַחֵר אִישׁ־יִשְׂרָאֵל אֶל־ הַקֶּבֶה וַיִּדְקֹר to stab a pavilion

אֶת־שְׁנֵיהֶם אֵת אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת־הָאִשָּׁה אֶל־

קֶבֶתָהּ וַתַּעֲצֹר הַמַּגִּפָּה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: to inclose the abdomen

Rashi

אל הקבה. אל האהל:

אל קבתה. כמו (דברים יח, ג) הלחיים (ס"א אל הקיבה) והקיבה. כוון בתוך זכרות של זמרי ונקבות שלה וראו כולם שלא
לחנם הרגם והרבה נסים נעשו לו כו' כדאיתא התם (סנהדרין פב, ב. ספרי קלא):

И было умерших от язвы двадцать
четыре тысячи.

וַהֲיוּ דָמִיתוּ בְּמוֹתָנָא עֲשָׂרִין וְאַרְבָּעָה אֲלָפִין

9 וַיְהִיו הַמֵּתִים בַּמַּגִּפָּה אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים אֲלָף: (פ)

Micah 5:6-6:8

הפטרה — מיכה

הפטרה

מיכה 5

And the remnant of Jacob shall be in
the midst of many peoples, As dew
from the LORD, as showers upon the
grass, That are not looked for from man,
Nor awaited at the hands of the sons of
men.

And the remnant of Jacob shall be
among the nations, in the midst of
many peoples, As a lion among the
beasts of the forest, As a young lion
among the flocks of sheep, Who, if he
go through, treadeth down and teareth
in pieces, And there is none to deliver.

Let Thy hand be lifted up above Thine
adversaries, And let all Thine enemies
be cut off. .

And it shall come to pass in that day,
saith the LORD, That I will cut off thy
horses out of the midst of thee, And
will destroy thy chariots;

6 וְהָיָה | שְׁאֲרֵית יִעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים כְּטֵל מֵאֶת

to bind together shower of rain
יְהוָה כְּרִבְבִּים עָלֵי-עֵשֶׂב אֲשֶׁר לֹא- יִקְוָה לְאִישׁ
to wait
וְלֹא יִיחַל לְבְנֵי אָדָם:

7 וְהָיָה שְׁאֲרֵית יִעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים כְּאַרְיֵה

young lion
בְּבֵה־מֹות יָעַר כְּכַפִּיר בְּעֵדְרֵי צֹאן אֲשֶׁר אִם עָבַר
to tread upon
וְרָמַס וְטָרַף וְאִין מַצִּיל:

8 תָּרִם יָדְךָ עַל-צָרֶיךָ וְכָל-אֹיְבֶיךָ יִכְרְתוּ: (פ)

9 וְהָיָה בַּיּוֹם-הַהוּא נֶאֱמַר-יְהוָה וְהִכְרַתִּי סוּסֶיךָ מִקִּרְבְּךָ

וְהִאֲבִדְתִּי מִרְכָּבְתֶּיךָ:

And I will cut off the cities of thy land,
And will throw down all thy
strongholds;

to pull
down or in
pieces

וְהִכְרַתִּי עָרֵי אֶרֶץ וְהָרַסְתִּי כָּל־מְבָצָרֶיהָ: 10

And I will cut off witchcrafts out of thy
hand; And thou shalt have no more
soothsayers;

magic

וְהִכְרַתִּי כְּשָׁפִים מִיָּדְךָ וּמַעֲוֹנָנִים לֹא יִהְיוּ־לְךָ: 11

And I will cut off thy graven images
and thy pillars out of the midst of thee;
And thou shalt no more worship the
work of thy hands.

idol

וְהִכְרַתִּי פְסִילֶיךָ וּמַצְבֹּתֶיךָ מִקֶּרְבְּךָ וְלֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה 12

עוֹד לְמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ:

And I will pluck up thy Asherim out of
the midst of thee; And I will destroy
thine enemies.

to tear
away

וְנִתְּשָׁתִּי אֲשֵׁרֶיךָ מִקֶּרְבְּךָ וְהִשְׁמַדְתִּי עֲרִיד: 13

And I will execute vengeance in anger
and fury upon the nations, Because
they hearkened not.

וְעָשִׂיתִי בָאָף וּבְחֶמֶה נָקָם אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ: 14

(ס)

מיכה 6

Hear ye now what the LORD saith:
Arise, contend thou before the
mountains, And let the hills hear thy
voice.

1 שְׁמַעוּ־נָא אֶת אֲשֶׁר־יְהוָה אָמַר קוֹם רִיב אֶת־הַהָרִים

וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת קוֹלְךָ:

Hear, O ye mountains, the LORD'S
controversy, And ye enduring rocks, the
foundations of the earth; For the LORD
hath a controversy with His people,
And He will plead with Israel.

a
foundation permanence

2 שְׁמַעוּ הָרִים אֶת־רִיב יְהוָה וְהָאֲתָנִים מְסֻדֵּי אָרֶץ

כִּי רִיב לִיהוָה עַם־עַמּוֹ וְעַם־יִשְׂרָאֵל יִתְוַכַּח:

O My people, what have I done unto thee? And wherein have I wearied thee? Testify against Me.

For I brought thee up out of the land of Egypt, And redeemed thee out of the house of bondage, And I sent before thee Moses, Aaron, and Miriam.

O My people, remember now what Balak king of Moab devised, And what Balaam the son of Beor answered him; From Shittim unto Gilgal, That ye may know the righteous acts of the LORD.

'Wherewith shall I come before the LORD, And bow myself before God on high? Shall I come before Him with burnt-offerings, With calves of a year old?

Will the LORD be pleased with thousands of rams, With ten thousands of rivers of oil? Shall I give my first-born for my transgression, The fruit of my body for the sin of my soul?'

It hath been told thee, O man, what is good, And what the LORD doth require of thee: Only to do justly, and to love mercy, and to walk humbly with thy God.

3 עָמִי מֶה־עָשִׂיתִי לָךְ וּמֶה הִלָּאתִיךָ עָנָה בִּי:

4 כִּי הֵעֲלִיתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמִבֵּית עַבְדִּים פָּדִיתִיךָ

וְאִשְׁלַח לְפָנֶיךָ אֶת־מֹשֶׁה אֶהֱרֹן וּמִרְיָם:

5 עָמִי זָכֶר־נָא מֶה־יַּעַץ בָּלַק מֶלֶךְ מוֹאָב וּמֶה־עָנָה אֹתוֹ

בְּלָעָם בֶּן־בְּעֹזַר מִן־הַשִּׁטִּים עַד־הַגִּלְגָּל לְמַעַן דַּעַת

צְדָקוֹת יְהוָה:

6 בַּמָּה אֶקְדֶּם יְהוָה אֶכְפֹּי ^{to curve} לֵאלֹהֵי מְרוֹם הָאֲקָדָמָנוּ

בְּעוֹלוֹת בַּעֲגָלִים בְּנֵי שָׁנָה:

7 הֲרִצָּה יְהוָה בְּאַלְפֵי אֵילִים ^{myriad} בְּרִבְבוֹת נַחֲלֵי־שֶׁמֶן

הָאֵתָן בְּכוֹרֵי פִשְׁעֵי פָרִי בִטְנֵי חֲטָאת נַפְשִׁי:

8 הֲגִיד לָךְ אָדָם מֶה־טוֹב וּמֶה־יְהוָה דּוֹרֵשׁ מִמֶּךָ כִּי

אִם־עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת חֶסֶד ^{to humiliate} וְהִצְנִיעַ לָכֶת

עִם־אֱלֹהֶיךָ: (פ)